

Azərbaycan xalqının müasir tarixində ana dilinin qorunması və inkişaf etdirilməsi məsələsi çoxsaylı siyasi çətinliklər və ideoloji təzyiqlərlə müşayiət olunsada, bu istiqamətdə aparılan mübarizə milli şəurun oyanışı ilə paralel şəkildə irəliləmişdir. Bu prosesdə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rolu həlledici olmuşdur.

1970-ci illərin ortalarından etibarən SSRİ-nin ictimai-siyasi sistemində "vahid sovet xalqı" modelinin tətbiqi milli dillərin arxa plana keçirilməsinə sürətləndirdi. SSRİ Konstitusiyasının qəbulundan sonra mərkəzi hakimiyyətin siyasəti milli respublikalarda yerli dillərin sıxışdırılmasına, rus dilinin isə hegemon status qazanmasına xidmət edirdi. Həmin dövrdə ana dili məsələsini açıq şəkildə gündəmə gətirmək siyasi cəsarət tələb edirdi. 1930-cu illərdə belə təşəbbüslər çox zaman repressiyalarla nəticələnmiş, ziyalılar və milli kimlik tərəfdarları sürgün və təqibə məruz qalmışlar. Hətta respublikaların rəhbərləri belə bu məsələni rəsmi səviyyədə müzakirəyə çıxarmaqda aciz idilər. Belə müəkkəb bir siyasi zamanda Ulu Öndər Heydər Əliyevin ana dili ilə bağlı qətiyyətli mövqeyi və ardıcıl siyasəti milli

mənəviyyətin qorunmasında dönüş nöqtəsi oldu. O, sovet ideoloji sisteminin sort çərçivələrinə baxmayaraq, ana dilini yalnız mədəni dəyər kimi deyil, siyasi atribut kimi də müdafiə edirdi. Dövlət dili statusunun verilməsi uğrunda apardığı mübarizə, ictimaiyyətin, ziyalıların və gənc nəslin milli dil ətrafında səfərbər edilməsinə yönəlmiş strateji addımlar Azərbaycanın gələcək müstəqillik dövründə dil siyasətinin əsaslarını qoydu.

Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1978-ci il aprelin 2-də qəbul edilmiş Azərbaycan SSR Konstitusiyasına respublikamızda Azərbaycan dilinin dövlət dili olması ilə bağlı müddəanın daxil edilməsi o dövr üçün tarixi və siyasi cəsarətli addım idi. Bu, sovet məkanında nadir hallardan biri olaraq milli dilin hüquqi status alması demək idi. Ulu Öndər Konstitusiyaya müzakirələri zamanı milli dil məsələsinin yalnız mədəni deyil, həm də hüquqi və siyasi məsələ olduğunu açıq şəkildə bəyan etdi. Beləliklə, Azərbaycan dili ilk dəfə rəsmi olaraq dövlət dili statusu aldı.

Müstəqillik əldə edildikdən sonra ana dilinin inkişafı və hüquqi statusunun möhkəmləndirilməsi istiqamətində yeni

bir mərhələ başladı. 1995-ci ildə qəbul edilən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ilə ana dilimizin adı "Azərbaycan dili" olaraq təsdiqləndi. Konstitusiyanın 21-ci maddəsində bu ifadənin yer alması milli iradənin və ümumxalq dəstəyinin təzahürü idi. Heydər Əliyevin bu təşəbbüsü Azərbaycanın milli ideoloji xəttində dil məsələsinin prioritet olduğunu bir daha təsdiqlədi.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin 2001-ci il 18 iyun tarixli "Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında" Fərmanı isə müasir dövrün tələblərinə uyğun dil siyasətinin əsasını qoydu. Bu fərmanla Azərbaycan Prezidenti yanında Dövlət Dil Komissiyasının yaradılması dövlət dilinin tətbiqi və qorunması sahəsində ardıcıl və sistemli fəaliyyətin başlanğıcı oldu. Fərman həmçinin dövlət idarəçiliyində, təhsil sistemində və informasiya resurslarında Azərbaycan dilinin üstünlüyünü təmin etdi. Bu sənəd yalnız texniki sənəd deyildi, həmçinin milli ideologiyanın konkret hüquqi ifadəsi idi.

3

Kürdəmirin beş kəndini Bakı-Gürcüstan dövlət sərhədi magistralı ilə birləşdirən yollar əsaslı təmir olunacaq

Prezident İlham Əliyev Bakı-Ələt-Qazax-Gürcüstanla dövlət sərhədi magistralını Kürdəmir rayonunun Sığırli, Ərşəli, Muğanlı, Xınıslı kəndləri və Karrar qəsəbəsi ilə birləşdirən avtomobil yollarının əsaslı təmiri ilə bağlı sərəncam imzalayıb.

Heydər Əliyevin strateji baxışında Azərbaycan dili

Ümummilli Lider deyirdi ki, müxtəlif dillərə mənsub olan insanlar Azərbaycan dilini sadəcə eşidərək, onun mənasını o qədər bilməyərək, Azərbaycan dilinin nə qədər şeirə bənzədiyini, xoş ahəngli olduğunu dəfələrlə qeyd ediblər: "Biz dilimizlə fəxr etməliyik. Dil hər bir millətin milliliyinin əsasıdır. Ona görə də hər bir gənc öz ana dilini, Azərbaycan dilini, müasir Azərbaycan dilini görək incəliklərinə qədər bilsin və dildən istifadə etsin. Biz müstəqil Azərbaycanda Azərbaycan dilini dövlət dili etdiyimiz kimi, cəmiyyətimizdə də, xalqımızın içində də Azərbaycan dilini mütləq hakim dil etməliyik".

Şübhəsiz ki, Azərbaycan xalqının milli-mədəni kimliyini ifadə edən əsas simvollarından biri onun dilidir. Hər bir xalqın dili onun tarixini, dünyagörüşünü, adət-ənənələrini və milli yaddaşını yaşadan bir xəzinədir. Azərbaycan xalqı da öz dilini əsrlər boyu qoruyub, inkişaf etdirib və bu dili dövlət dili səviyyəsinə yüksəltdi.

Müstəqillik dövründə isə bu dil yalnız ünsiyyət vasitəsi kimi deyil, dövlətçiliyin başlıca əlamətlərindən biri kimi təsbit olunub. Lakin xüsusilə XX əsrin 30-cu illəri Sovet İttifaqında ciddi siyasi repressiyalarla yadda qaldı. Bu dövr təkcə iqtisadi və sosial sahədə deyil, həm də milli-mədəni dəyərlərin, xüsusilə də ana dilinin sıxışdırılması və milli kimliyin aradan qaldırılması istiqamətində həyata keçirilən amansız siyasətlə xarakterizə olunur. Azərbaycanda da bu siyasətin əsas hədəflərindən biri Azərbaycan dili və onu müdafiə edən ziyalılar idi.

3

"Fransanın qərəzli siyasəti qeyri-ciddi qətnamələrdə də özünü aydın göstərir"

Fransanın ölkəmizə qarşı qərəzli siyasəti qəbul edilən qeyri-ciddi, Azərbaycan üçün adi kağız parçası olan qətnamə layihələrində də özünü aydın ifadəsini tapır. Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh danışıqlarının irəlilədiyi bir mərhələdə, xüsusən Əbu-Dabi görüşündən sonra belə bir qətnamə layihəsinin gündəmə gətirilməsi Fransanın sülh prosesindən narahat olduğunu, danışıqlar prosesindən kənarda qalmasını həzm edə bilmədiyini bir daha təsdiqləyir. Fransa Milli Assambleyasında irəli sürülən bu kimi qətnamələr beynəlxalq hüquqa zidd olmaqla yanaşı, ölkəmizin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə açıq hörmətsizlikdir.

Qətnamə layihəsində Ermənistanın "sülh-sevər tərəf" kimi göstərilməsi, əslində, təəccüb doğurmur. 30 illik işğal dövründən də yeni yananma nümayiş etdirən bəzi dövlətlər, o cümlədən Fransa bununla ikili standartlara əsaslanan siyasətinin bir daha nümayiş etdirir. 28 il dünyadan ədalət gözləməsi Azərbaycanın sülh siyasətinin təsdiqi idi. Hər zaman ədalət, beynəlxalq hüququn yanında olan ölkəmiz artıq tarixin arxivinə atılmış keçmiş Qarabağ münaqişəsinin sülh danışıqları əsasında həllinə soy göstərdi. Ermənistanın havadarlarının dəstəyinə arxalanaraq danışıqlar prosesinə sadəcə imitasiya xatirinə qatılması keçmiş münaqişənin həlli prosesinin 30 ilə yaxın uzanmasına gətirib çıxardı. 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi, bir sutkadan az davam edən lokal antiterror tədbirləri ədalətin, beynəlxalq hüququn kimin tərəfində olmasının, Azərbaycanın real imkanlarının təqdimatı oldu. 44 gündə 30 ilin ədalətsizliyinə son qoymaq, tarixi ədaləti bərpa etmək Ermənistanı və ona dəstək verənlərə dərs oldu.

4

Asan işin çətin tərəfi və ya N.Paşinyan sülh sazişini imzalamağı niyə uzadır?

Qonşu ölkədə hələ də Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərin normalaşmasına, sülhə qarşı çıxanlar az deyil. Digər yandan, Azərbaycan tərəfinin sülh sazişi ilə bağlı başlıca şərtləri - Ermənistan Konstitusiyasında ölkəmizə qarşı ərazi iddiasının çıxarılmasına və ATƏT-in Minsk qrupunun buraxılmasına cəmiyyətdə çox mənfi münasibət var. Sorğuda bu suala 51,5 faiz "olduqca mənfi" cavabını verib. Bu azmış kimi rəyi soruşulanların 30,1 faizi gələcək seçkidə iştirak etməyəcəyini bildirib. Erməni liderini qorxudan da ələ bu kütledir. Ermənistan Azərbaycanın haqlı tələblərini qəbul edib sülh sazişini imzalasa, həmin seçicilərin sayı arta bilər ki, bu da qarşıdakı seçkilərdə N.Paşinyanın iqtidar hakimiyyəti itirməsi deməkdir. Məhz bu xof N.Paşinyanı qəti addım atmaqdan çəkindirir və o, qarşıdakı seçkilərə qədər vaxt qazanmaq istəyir.

4

Ermənistan dəqiq mina xəritələrini Azərbaycana təqdim etməlidir

Bu gün dünyada minalarla ən çox çirkənlmiş ölkələr sırasında Azərbaycanın da adının olması işğal zamanı Ermənistan tərəfindən ərazilərimizin təxminən 1,5 milyon mina və naməlum sayda partlamamış hərbi sursatlarla çirkləndirilməsinə görədir. Bu azmış kimi, İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra - 2023-cü il antiterror tədbirləri həyata keçirilənə qədər Laçın yolundan istifadə edərək ermənilər torpaqlarımıza minalar döşəməyə davam etmişlər. Müharibədən sonra Laçında 2021-ci il Ermənistan istehsalı olan 2700-dən çox piyada əleyhinə minalar aşkarlanmışdır. Halbuki beynəlxalq humanitar hüquq, 1997-ci ildə qəbul edilmiş Ottava müqaviləsi piyada əleyhinə minaların istehsal edilməsi, saxlanması, dağınməsi və istifadəsini qadağan edir.

İndiyə qədər xeyli ərazimizdə minatəmizləmə əməliyyatları aparılıb. Rəsmi məlumata görə, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə icra edilən həmin əməliyyatlar nəticəsində 2020-ci ilin noyabr ayından 2025-ci il iyunun 1-dək humanitar minatəmizləmə fəaliyyətinə cəlb edilən qurumlar tərəfindən ümumilikdə 204 min 763 hektar ərazi minalardan və müharibənin partlayıcı qalıqlarından təmizlənilib. 37 min 118 ədəd piyada və 21 min 846 ədəd tank əleyhinə mina, 138 min 569 ədəd partlama-

miş hərbi sursat olmaqla ümumilikdə 197 min 533 ədəd mina və müharibənin digər partlayıcı qalıqları aşkar edilərək zərərsizləşdirilib.

Amma mina təhlükəsindən tamamilə qurtulmaq üçün külli miqdarda maliyyə vəsaiti və vaxt tələb olunur. Beynəlxalq mütəxəssislərin hesablamalarına görə, Azərbaycana ərazilərin minalardan təmizlənməsi məsələsini həll etmək üçün təxminən 30 il və 25 milyard dollar lazımdır. Söz düşmüşkən qeyd edək ki, ötən il avqustun 20-nə olan məlumata görə, Qarabağda minatəmizləmə prosesinə adçəkikən tarixdə 349,1 milyon dollar vəsait xərclənib. Bu vəsaitin cəmi 16,1 milyon beynəlxalq mənbələrdən daxil olub.

4

"Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliklər və fondlar) haqqında" və "Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 15-ci, 20-ci və 27-ci bəndlərini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. "Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliklər və fondlar) haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 10, maddə 710 (Cild I); 2024, № 2, maddə 138) 24-2-ci maddəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

- 24-2.1-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda üçüncü cümlə əlavə edilsin: "Qeydiyyata alınmamış xarici maliyyə mənbələri hesabına xidmətlərin göstərilməsi və ya işlərin görülməsi haqqında müqavilə üzrə bank əməliyyatları və hor hansı digər əməliyyatlar aparıla bilməz.";
  - 24-2.2-ci maddəyə "alınmamış" sözündən sonra "xarici maliyyə mənbələri hesabına xidmətlərin göstərilməsi və ya işlərin görülməsi haqqında" sözləri, "görən" sözündən sonra ", yaxud bununla əlaqədar maliyyə vəsaiti və (və ya) başqa maddi formadavəsait qəbul edən" sözləri əlavə edilsin.
- Maddə 2.** "Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2023, № 1, maddə 37 (Cild I); Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 11 aprel tarixli 175-VIIQD nömrəli Qanunu) 12.3-cü maddəsindən "qrant və ianə alarkən, habelə verərkən" sözləri çıxarılсын və həmin maddədə "qrant və ianələr" sözləri "əmlakın pul və ya digər şəkildə formalaşdırılma mənbələri" sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 8 iyul 2025-ci il

Bakı-Ələt-Qazax-Gürcüstanla dövlət sərhədi magistralını Kürdəmir rayonunun Sığırılı, Ərşəli, Muğanlı, Xınıslı kəndləri və Karrar qəsəbəsi ilə birləşdirən avtomobil yollarının əsaslı təmiri ilə bağlı tədbirlər haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

- Bakı-Ələt-Qazax-Gürcüstanla dövlət sərhədi magistralını on iki min nəfər əhalinin yaşadığı Sığırılı, Ərşəli, Muğanlı, Xınıslı kəndləri və Karrar qəsəbəsi ilə birləşdirən avtomobil yollarının əsaslı təmiri məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 10 yanvar tarixli 445 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü"nün 1.19.21-ci yarımbəndində göstərilmiş məbləğin ilkin olaraq 1,5 milyon (bir milyon beş yüz min) manatı Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə ayrılсын.
- Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etsin.
- Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən avtomobil yollarının əsaslı təmirinin davam etdirilməsi üçün zəruri olan maliyyə vəsaitini Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il dövlət büdcəsi layihəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinin bölgüsündə nəzərdə tutsun.
- Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 iyul 2025-ci il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 1 aprel tarixli 25 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin Nizamnaməsi"ndə dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 1 aprel tarixli 25 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2024, № 4, maddə 372; 2025, № 1, maddə 28) ilə təsdiq edilmiş "Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin Nizamnaməsi"nin 4-cü hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:
  - 4.20-ci bəndin üçüncü cümləsində "bir" sözü "3 (üç)" sözləri ilə əvəz edilsin;
  - 4.21-ci bənddə "müavini" sözü "müavinlərdən biri" sözləri ilə əvəz edilsin;
  - 4.22-ci bənddə "müavini" sözü "müavinləri" sözü ilə əvəz edilsin.
- Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Fərmandan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 iyul 2025-ci il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Dövlət Tərcümə Mərkəzinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında" 2018-ci il 28 fevral tarixli 1847 nömrəli, "Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında" 2018-ci il 6 iyun tarixli 119 nömrəli, "Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" 2018-ci il 1 noyabr tarixli 323 nömrəli və "Dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait hesabına işlərin və xidmətlərin göstərilməsinə görə əlavə dəyər vergisindən azad olunan publik hüquqi şəxslərin siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 2020-ci il 30 iyul tarixli 1119 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Dövlət Tərcümə Mərkəzinin və Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyası yanında Monitoring Mərkəzinin ləğv edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 21 noyabr tarixli 368 nömrəli Sərəncamının icrası ilə əlaqədar **qərara alıram**:

- "Azərbaycan Dövlət Tərcümə Mərkəzinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 28 fevral tarixli 1847 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 2, maddə 211 (Cild I) 1-ci hissəsi ləğv edilsin.
- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 6 iyun tarixli 119 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 6, maddə 1209 (Cild I); 2024, № 5 (I kitab), maddə 529) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi haqqında Əsasnamə"yə aşağıdakı məzmununda 3.1.40-1-ci və 3.1.40-2-ci yarımbəndlər əlavə edilsin:

“Uşaq hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 29 noyabr tarixli 78-VIIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Uşaq hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 24 avqust tarixli 761 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 24 dekabr tarixli 262 nömrəli Fərmanının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin bəzi qərarlarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 226

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Uşaq hüquqları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 29 noyabr tarixli 78-VIIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və "Uşaq hüquqları haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 24 avqust tarixli 761 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 24 dekabr tarixli 262 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

- "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan tibb müəssisələrinin Nümunəvi Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi haqqında"Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 14 mart tarixli 125 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 4, maddə 791 (Cild I); 2024, № 11, maddə 1263, № 12 (II kitab), maddə 1440) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:
  - 2-ci hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"2. Bu Qərarla dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 6 oktyabr tarixli 2328 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının layihələrinin hazırlanması, razılaşdırılması, qəbul edilməsi və dərc edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin 3.5-ci bəndinə uyğun edilə bilər.";

"2. həmin Qərarla təsdiq edilmiş "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan tibb müəssisələrinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 3.1.26-1-ci yarımbənd əlavə edilsin:

"3.1.26-1. uşaqlara xidmət göstərilərkən Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər"i nəzərə almaq".

"2. "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan peşə təhsili müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi və "İlk peşə-ixtisas təhsili müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 29 dekabr tarixli 359 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 26 fevral tarixli 65 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2019, № 2, maddə 361 (Cild I); 2024, № 2, maddə 227, № 3, maddə 346) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

- 5-ci hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:
- "5. Bu Qərarla dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 6 oktyabr tarixli 2328 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının layihələrinin hazırlanması, razılaşdırılması, qəbul edilməsi və dərc edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin 3.5-ci bəndinə uyğun edilə bilər.";
- həmin Qərarla təsdiq edilmiş "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan peşə təhsili müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 5.7-1-ci bənd əlavə edilsin:

"5.7-1. Peşə təhsili müəssisəsində Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 3 avqust tarixli 171 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri" nəzərə alınmaqla ona zidd olmayan hissədə tətbiq edilir.".

"4. Bu Qərarla dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 6 oktyabr tarixli 2328 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının layihələrinin hazırlanması, razılaşdırılması, qəbul edilməsi və dərc edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin və "Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabi-

netinin dəyişiklik edilmiş bəzi qərarlarının siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 14 yanvar tarixli 7 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 13 may tarixli 219 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2019, № 5, maddə 953 (Cild I); 2024, № 3, maddə 347) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

- 7-ci hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:
- "7. Bu Qərarla dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 6 oktyabr tarixli 2328 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının layihələrinin hazırlanması, razılaşdırılması, qəbul edilməsi və dərc edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin 3.5-ci bəndinə uyğun edilə bilər.";

3.2. həmin Qərarla təsdiq edilmiş "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan orta ixtisas təhsili müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 5.7-1-ci bənd əlavə edilsin:

"5.7-1. Orta ixtisas təhsili müəssisəsində Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 3 avqust tarixli 171 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri" nəzərə alınmaqla ona zidd olmayan hissədə tətbiq edilir.".

- "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan uşaq evləri sosial xidmət müəssisələrinin Nümunəvi Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi və "Uşaq evləri sosial xidmət müəssisələrinin Nümunəvi Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2015-ci il 22 may tarixli 194 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 30 iyul tarixli 273 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 7, maddə 1003 (Cild I); 2024, № 2, maddə 230, № 10, maddə 1161) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

- 4-cü hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"4. Bu Qərarla dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 6 oktyabr tarixli 2328 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının layihələrinin hazırlanması, razılaşdırılması, qəbul edilməsi və dərc edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin 3.5-ci bəndinə uyğun edilə bilər.";

- həmin Qərarla təsdiq edilmiş "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan uşaq evləri sosial xidmət müəssisələrinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 3.1.3-1-ci yarımbənd əlavə edilsin:

"3.1.3-1. uşaqlara sosial xidmət göstərilərkən Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər"i nəzərə almaq".

- "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan ailə tipli kiçik qrup evinin Nümunəvi Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi və "Ailə tipli kiçik qrup evinin Nümunəvi Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 13 avqust tarixli 207 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 30 iyul tarixli 274 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 7, maddə 1004 (Cild I); 2024, № 2, maddə 230, № 10, maddə 1161) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

- 4-cü hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:
- "4. Bu Qərarla dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 6 oktyabr tarixli 2328 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının layihələrinin hazırlanması, razılaşdırılması, qəbul edilməsi və dərc edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin və "Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabi-

netinin dəyişiklik edilmiş bəzi qərarlarının siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 18 iyun tarixli 506 nömrəli Fərmanı ilə yaradılmış Azərbaycan Respublikası Dövlət Dil Komissiyasının yeni tərkibi ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində həzrlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

5. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 18 iyun tarixli 506 nömrəli Fərmanı ilə yaradılmış Azərbaycan Respublikası Dövlət Dil Komissiyasının yeni tərkibi ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində həzrlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 iyul 2025-ci il

Bul edilməsi və dərc edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin 3.5-ci bəndinə uyğun edilə bilər.";

5.2. həmin Qərarla təsdiq edilmiş "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan ailə tipli kiçik qrup evinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 3.1.3-1-ci yarımbənd əlavə edilsin:

"3.1.3-1. uşaqlara sosial xidmət göstərilərkən Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər"i nəzərə almaq".

6. "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan sosial xidmət müəssisələrinin Nümunəvi Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi haqqında"Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 6 avqust tarixli 286 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2022, № 8, maddə 975 (Cild I) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

6.1. 2-ci hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"2. Bu Qərarla dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 6 oktyabr tarixli 2328 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının layihələrinin hazırlanması, razılaşdırılması, qəbul edilməsi və dərc edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin 3.5-ci bəndinə uyğun edilə bilər.";

6.2. həmin Qərarla təsdiq edilmiş "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan sosial xidmət müəssisələrinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 3.1.2-1-ci yarımbənd əlavə edilsin:

"3.1.2-1. uşaqlara sosial xidmət göstərilərkən Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər"i nəzərə almaq".

7. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 13 iyun tarixli 299 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2024, № 6 (II kitab), maddə 719) ilə təsdiq edilmiş "Dövlət tərəfindən yaradılan açıq və qapalı tipli xüsusi təlim-tərbiyə müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 7.8-1-ci bənd əlavə edilsin:

"7.8-1. Müəssisədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 3 avqust tarixli 171 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri" nəzərə alınmaqla ona zidd olmayan hissədə tətbiq edilir.".

8. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 13 iyun tarixli 300 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2024, № 6 (II kitab), maddə 720) ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan ümumi təhsil müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 6.8-1-ci bənd əlavə edilsin:

"6.8-1. Ümumi təhsil müəssisəsində Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 3 avqust tarixli 171 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri" nəzərə alınmaqla ona zidd olmayan hissədə tətbiq edilir.".

9. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 13 iyun tarixli 300 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2024, № 6 (II kitab), maddə 720) ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan ümumi təhsil müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 6.8-1-ci bənd əlavə edilsin:

"6.8-1. Ümumi təhsil müəssisəsində Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 3 avqust tarixli 171 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri" nəzərə alınmaqla ona zidd olmayan hissədə tətbiq edilir.".

10. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 13 iyun tarixli 300 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2024, № 6 (II kitab), maddə 720) ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan ümumi təhsil müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi"no aşağıdakı məzmununda 6.8-1-ci bənd əlavə edilsin:

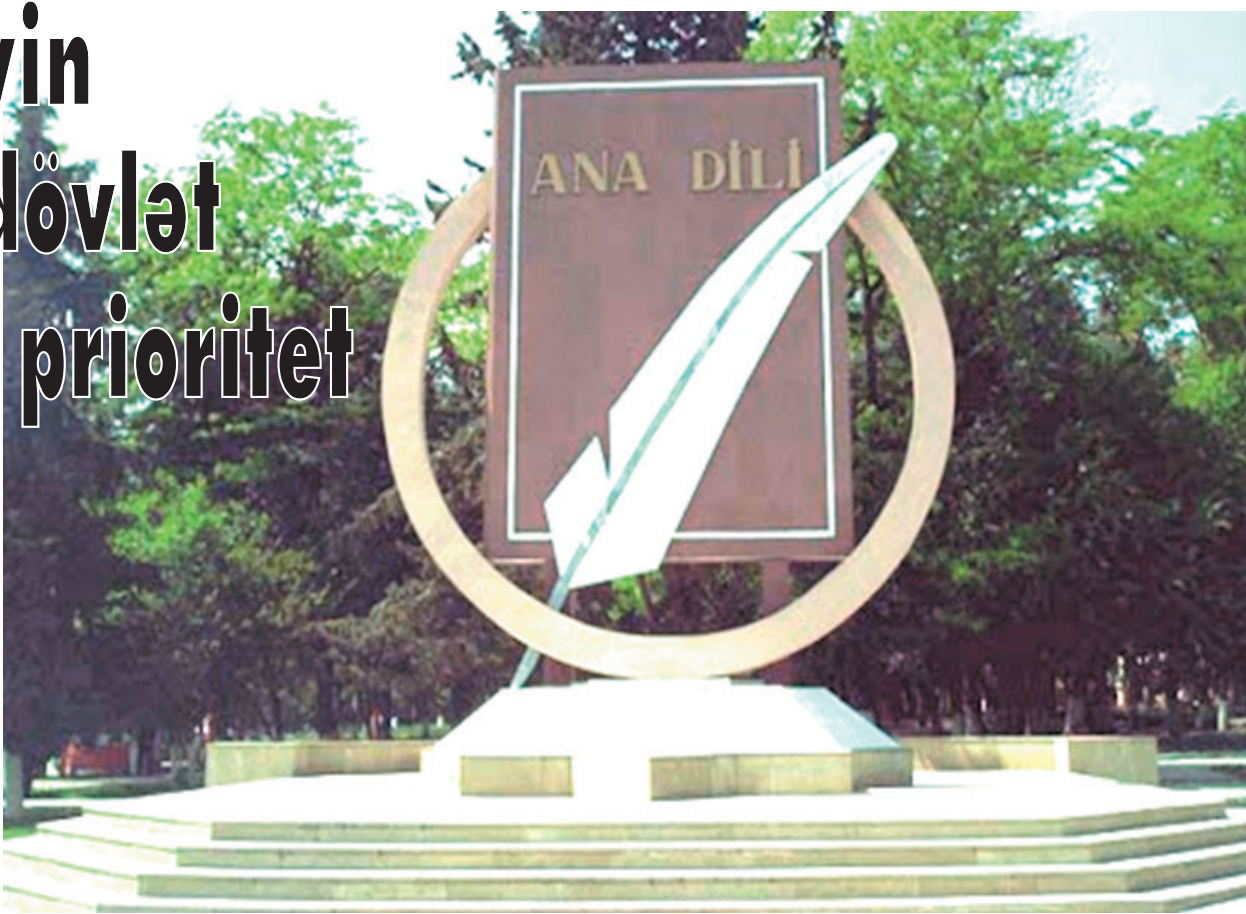
"6.8-1. Ümumi təhsil müəssisəsində Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 10 mart tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinə dair Tələblər" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 3 avqust tarixli 171 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Təhsil müəssisələrinin tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vahid normalar, ümumi sanitariya-gigiyena tələbləri, şagird yerləri ilə təminat normativləri" nəzərə alınmaqla ona zidd olmayan hissədə tətbiq edilir.".

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

1 Avqust Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günüdür

Milli kimliyin
sütunu və dövlət
siyasətinin prioritet
istiqaməti

ların rəhbərləri belə ana dili məsələsini açıq şəkildə gündəmə gətirməkdən çəkinirdilər, çünki bu məsələni qaldırmaq sovet ideologiyasına qarşı çıxmaq kimi qiymətləndirilə bilərdi. Rəhbərlər öz siyasi gələcəklərini riskə atmamaq üçün ana dilinin müdafiəsi məsələsində ya susurdular, ya da onu arxa planda saxlayırdılar. Beləliklə, dövlət səviyyəsində dil siyasəti əsasən rus dilinin hegemonluğu üzərində qurulmuşdu. Bu dövrdə ana dilinə sahib çıxmaq, onu müdafiə etmək sadəcə mədəni bir təşəbbüs deyil, ciddi siyasi risk və cəsarət tələb edən bir mövqe idi. Qorxu və təqib atmosferi cəmiyyətin dilə münasibətini formalaşdırır, insanların ana dillərində danışmaqdan, yazmaqdan, xüsusilə də bu dili təbliğ etməkdən çəkinməsinə səbəb olurdu. Belə bir şəraitdə Azərbaycan dili öz varlığını yalnız xalqın daxili müqaviməti və mədəniyyət qoruma iradəsi hesabına yaşada bildi.

ziyalıları ana dilinə olan bağlılığı qoruyub saxladı. Dilin gündəlik həyatda yaşaması üçün göstərilən səylər bu assimilyasiya dalğasına qarşı mənəvi siper rolunu oynadı. Belə bir dövrdə ana dilinin qorunması və rəsmi statusunun möhkəmləndirilməsi ciddi siyasi iradə və şəxsi cəsarət tələb edirdi. Məhz bu müəkkəb və təhlükəli şəraitdə Ulu Öndər Heydər Əliyev öz xalqının milli-mənəvi dəyərlərinə, o cümlədən Azərbaycan dilinə olan sarsılmaz bağlılığını və qətiyyətli mövqeyini ortaya qoydu. 1970-ci illərdən etibarən Azərbaycanın siyasi rəhbəri olaraq Heydər Əliyev dövlətin yüksək idarəetmə pilləsində bu məsələnin prioritet olmasını təmin etdi. Nəhayət, 1978-ci ilin aprel ayında qəbul edilən Azərbaycan SSR Konstitusiyası sovet tarixində bir ilkə imza atdı. Məhz Heydər Əliyev təşəbbüsü, prinsipiallığı və qətiyyəti nəticəsində Konstitusi-

30 sentyabr 2002-ci ildə qəbul olunmuş "Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında" qanun Azərbaycan dilinin hüquqi statusunu və tətbiq sahələrini daha da möhkəmləndirdi. Bu qanun sadəcə hüquqi sənəd deyil, milli dilin siyasi, ictimai və mədəni səviyyədə tanınmasının rəsmiləşdirilməsi idi. Qanunla Azərbaycan dili dövlət idarəçiliyində, qanunvericilikdə, məhkəmə sistemində və təhsildə əsas dil kimi təsbit olundu. Azərbaycan dilinin tətbiq dairəsinin genişləndirilməsi və qorunması dövlətin vəzifəsi kimi rəsmiləşdirildi. Bu baxımdan da Ulu Öndər Heydər Əliyev dil məsələsində cəmiyyətin maarifləndirilməsi və milli kimlik məsələlərinin açıq müzakirəsi üçün münbit zəmin yaratmağa nail oldu. Yazıçılar, alimlər, müəllimlər və mədəniyyət xadimləri dilin inkişafı və qorunması istiqamətində fəal mövqe tutmağa başladılar. Bu proses milli dirçəlişin başlanğıcı oldu və xalqın öz dəyərlərinə olan inamını daha da gücləndirdi. Çünki Heydər Əliyev dil məsələsinə təkəmə mədəni deyil, dövlət siyasəti səviyyəsində yanaşırdı. O, hər zaman çıxışlarında Azərbaycan dilinin zənginliyini vurğulayıb, onun şəir dili, xalqı birləşdirən vasitə, mədəniyyət daşıyıcısı və müstəqil dövlətin əsas atributlarından biri olduğunu qeyd edirdi.

Prezident İlham Əliyev bu sahədəki ardıcıl siyasəti sübut edir ki, Azərbaycan dili nəinki qorunur, həm də inkişaf etdirilir və dünya azərbaycanlılarını birləşdirən mənəvi körpü rolunu oynayır. Bu da dövlətçiliyimizin güclənməsi və milli birliyimizin möhkəmlənməsi üçün zəruri şərtlərdən biridir. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan dilinin globallaşma və texnologiya əsrində qorunması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atıb. Dövlət başçısı 2004-cü ildə "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" sərəncam imzalayıb. Bu sənəd müasir dil mədəniyyəti sürətləndirdi. 2013-cü ildə "Azərbaycan dilinin globallaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Programı" təsdiq edilib. Bu proqramla dilin elektron məkanda mövqeyinin möhkəmləndirilməsi, terminoloji problemlərin həlli və tədris sistemində dilin keyfiyyətli istifadəsi əsas hədəflər kimi müəyyənləşdirilib. 2018-ci ildə "Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin daha da təkmilləşdirilməsi haqqında" fərmana əsasən, Dövlət Dil Komissiyası yanında Monitorinq Mərkəzi yaradılıb və dilin istifadəsinə nəzarət funksiyası gücləndirilib.

Bütün bunların on mühüm təsirlərindən biri də dilimizin diaspor həyatında gücləndirilməsinə xidmət etmişdir. Azərbaycan dili hazırda dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan 50 milyondan çox azərbaycanlının milli mənsubiyyətini qoruyan əsas vasitədir. Xaricdə yaşayan azərbaycanlıların milli-mədəni özünüfəda etdiyi və diaspor təşkilatlarının işi hüquqi cəhətdən dəstəklənir. Bu da yalnız keçmiş ideoloji məhdudiyyətlərinə cavab olaraq deyil, həm də gələcək nəsillər üçün dilimizin saflığının, zənginliyinin və funksionallığının təminatıdır.

Bu faktlar bir daha onu göstərir ki, bugünkü azad və dövlət dili statusuna malik Azərbaycan dilinin arxasında yüzlərlə fədakar insanın mücahədəsi və böyük dəyərlərinə başa gəlmiş mübarizəsi dayanır. Tarixdən dərs almaq, bu dildə danışmaqla yanaşı, onu qorumaq və inkişaf etdirmək hər birimizin mənəvi borcudur. Bu gün Azərbaycan dili dövlət dili statusuna malikdir və müstəqil bir ölkənin simvoludur. Lakin tariximizi xatırlamaq və dilin hansı çətinliklərdən keçərək bu səviyyəyə gəlib çatdığını anlamaq onun gələcəyini qorumaq üçün vacibdir.

Səvil MİKAYİLOVA,
Milli Məclisin deputatı

nə uyğun dil siyasətinin əsasını qoydu. Bu fərmanla Azərbaycan Prezidenti yanında Dövlət Dil Komissiyasının yaradılması dövlət dilinin tətbiqi və qorunması sahəsində ardıcıl və sistemli fəaliyyətin başlanğıcı oldu. Fərman həmçinin dövlət idarəçiliyində, təhsil sistemində və informasiya resurslarında Azərbaycan dilinin üstünlüyünü təmin etdi. Bu sənəd yalnız texniki

həyata keçirir. Bu siyasət sadəcə dilin texniki istifadəsini deyil, onun globallaşma dövrünün çağırışlarına uyğun inkişafını hədəfləyir.

2004-cü il yanvarın 12-də imzalanan "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" sərəncam müasir yazı sistemində tam keçidi təmin etməklə milli dilin texnoloji və ideoloji modernizasiyasını reallaşdırdı. 2004-cü və 2007-ci illərdə "Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının nəşri" və "Dünya ədəbiyyatının Azərbaycan dilində nəşri" haqqında sərəncamlar da ana dilində elmi və mədəni irsin yayımını strateji vəzifəyə çevirdi. 2013-cü il 9 aprel tarixli "Azərbaycan dilinin globallaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə dair Dövlət Programı" isə dilin texnoloji və akademik müstəvilərdə adaptasiyasını təmin etməyə yönəlməsinə şərait yaradı. Bunlardan əlavə, 2018-ci il 17 iyul tarixli "Azərbaycan dilinin elektron məkanda daha geniş istifadəsinin təmin edilməsi ilə bağlı" sərəncam rəqəmsal transformasiya prosesində ana dilinin mövqeyini möhkəmləndirdi. 2018-ci il 1 noyabr tarixli "Dövlət dilindən istifadənin təkmilləşdirilməsi və dilin saflığının qorunması" haqqında fərman isə dilin semantik və üslubi bütövlüyünü qorudu. Bu fərmanla həmçinin Monitorinq Mərkəzi yaradıldı, icra nəzarəti institusional səviyyədə təşkil edildi.

Dil siyasəti sahəsində həyata keçirilən bu kompleks tədbirlər bir daha təsdiqləyir ki, Azərbaycan dilinin qorunması - Azərbaycan dövlətinin qorunmasıdır. Prezident İlham Əliyevin də vurğuladığı kimi: *"Azərbaycan dili o qədər zəngindir ki, heç bir xarici kəlməyə ehtiyac yoxdur. Bir daha demək istəyirəm ki, biz əsrlər boyu dilimizi qorumuşuq. Bu gün də qorumağıq. Biz Azərbaycan dilinin saflığını təmin etməliyik"*.

Azərbaycan dili bu gün yalnız ünsiyyət vasitəsi deyil, eyni zamanda milli ideologiyanın, ictimai həmrəyliyin, dövlətin rəsmi simasının daşıyıcısıdır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin dil siyasətindəki uzaqgörənliyi və Prezident İlham Əliyevin həmin xətti müasir dövrün çağırışlarına uyğun inkişaf etdirməsi dövlətimizin dilə yalnız mədəni sərvət kimi deyil, strateji prioritet kimi də yanaşdığını sübut edir.

Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü sadəcə bir təqvim günü deyil, milli kimliyimizin, mənəvi dəyərlərimizin və dövlət müstəqilliyimizin ideoloji dayaqlarından biri olan ana dilinə ehtiramın rəsmi təəcəssümüdür. Bu gün həm də keçmiş mihras ilə gələcəyin məsuliyyətini birləşdirən milli yaddaş platformasıdır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində hüquqi və siyasi status qazanan Azərbaycan dili Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müasir texnoloji və global çağırışlara cavab verəcək səviyyəyə yüksəlmiş, tətbiq dairəsi genişlənmişdir.

Qloballaşmanın dil və kimlik üzərindəki təzyiqlərinin artdığı bir zamanda Azərbaycan dövləti ana dilini qorumağı və təzyiq etməyi milli təhlükəsizlik və dövlətçilik strategiyasının mühüm tərkib hissəsi kimi müəyyənləşdirmişdir. Avqustun 1-də keçirilən tədbirlər və bu günün ideoloji məzmunu bizə xatırladır ki, dilini qoruyan millət gələcəyini qoruyur.

Ziyafət ƏSGƏROV,
Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədr müavini

Heydər Əliyevin strateji
baxışında Azərbaycan dili

1 Avqust - Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü dilin milli-mənəvi dəyər kimi formalaşmasında mühüm mərhələni simvolizə edən əlamətdar tarixdir. Bu günün təməli, dövlət və dil münasibətlərinə köklü dəyişikliklərin əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub.

Ümummilli Lider deyirdi ki, müxtəlif dillərə mənsub olan insanlar Azərbaycan dilini sadəcə eşidərək, onun mənasını o qədər bilməyərək, Azərbaycan dilinin nə qədər şəir bənədiyi, xoş əhəngli olduğunu dəfərlə qeyd ediblər: "Biz dilimizlə fəxr etməliyik. Dil hər bir millətin milliliyinin əsasıdır. Ona görə də hər bir gənc öz ana dilini, Azərbaycan dilini, müasir Azərbaycan dilini gərk inəcilliklərinə qədər bilsin və dildən istifadə etsin. Biz müstəqil Azərbaycanda Azərbaycan dilini dövlət dili etdiyimiz kimi, çiyətimizdə də, xalqımızın içində də Azərbaycan dilini mütləq hakim dil etməliyik".

Şübhəsiz ki, Azərbaycan xalqının milli-mədəni kimliyini ifadə edən əsas simvolların biri onun dilidir. Hər bir xalqın dili onun tarixini, dünyagörüşünü, adət-ənənələrini və milli yaddaşını yaşadan bir xəzinədir. Azərbaycan xalqı da öz dilini əsrlər boyu qoruyub, inkişaf etdirib və bu dili dövlət dili səviyyəsinə yüksəltdi.

Müstəqillik dövründə isə bu dil yalnız ünsiyyət vasitəsi kimi deyil, dövlətçiliyin başlıca əlamətlərindən biri kimi təsbit olundu. Lakin xüsusilə XX əsrin 30-cu illəri Sovet İttifaqında ciddi siyasi repressiyalarla yadda qaldı. Bu dövr təkə iqtisadi və sosial sahədə deyil, həm də milli-mədəni dəyərlərin, xüsusilə də ana dilinin sıxışdırılması və milli kimliyin aradan qaldırılması istiqamətində həyata keçirilən amansız siyasətlə xarakterizə olunur. Azərbaycan dilini qorumaq üçün Ulu Öndər Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində hüquqi və siyasi status qazanan Azərbaycan dili Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müasir texnoloji və global çağırışlara cavab verəcək səviyyəyə yüksəlmiş, tətbiq dairəsi genişlənmişdir.

Təəssüf ki, 1970-ci illərin ortalarından başlayaraq Sovetlər İttifaqında mərkəzi hakimiyyət dil məsələsini yenidən gündəmə gətirdi. Həmin illərin əvvəllərindən Sovet İttifaqında milli dillərin istifadəsinə qarşı olan təzyiqlər gücləndi. İlin ortalarına doğru, xüsusilə 1974-cü ildə mərkəzi hakimiyyət dil məsələsinə daha kəskin şəkildə gündəmə gətirdi. Bu dövrdə rus dilinin "xalqların ünsiyyət dili" kimi üstünlüyü vurğulanmağa başlandı və milli dillərin istifadəsi məhdudlaşdırıldı. 1975-ci ildə sovet rəhbərliyi rus dilinin təhsil, elm və dövlət idarələrində istifadə edilməsini məcburi hala gətirmək üçün tələblər qoyuldu. 1977-ci ilin oktyabr ayında qəbul edilən SSRİ Konstitusiyası isə milli dillərin hüquqlarını formal olaraq tanısa da, əslində, "vahid sovet xalqı" və "sovet milləti" anlayışları ilə milli identiklikləri arxa plana keçirmək məqsədi güdürdü. Bu sənəd rus dilinin prioritetliyini hüquqi əsaslarla bağladı və assimilyasiya siyasətini möhkəmləndirdi. Bu konsepsiya sadəcə ideoloji doktrina deyil, həmçinin dil siyasəti vasitəsilə həyata keçirilən sistemli assimilyasiya prosesinə çevrildi. Rus dilinin "xalqların ünsiyyət dili" adı altında rəsmiləşdirilməsi isə bu siyasətin əsas sütunlarından biri oldu. SSRİ rəhbərliyi rus dilinin vahid kommunikasiyaya xidmət etdiyini iddia edərək təhsil, elm, idarəçilik, hərbi və texniki sahələrdə onun məcburi istifadəsini təmin etməyə başladı.

Rəsmi sənədlərdə milli dillərin bərabərliyi olduğu göstərilirdi, reallıqda bu, belə deyildi. Azərbaycan dili təhsil sisteminə sıxışdırılıb, dövlət idarələrində ikinci plana keçirilib, elmi və texniki terminologiyada istifadəsi azaldılıb. Təbii ki, bu vəziyyət Azərbaycan da daxil olmaqla, digər ittifaq respublikalarında da ciddi narazılıqla doğurdu. Bütün bu ideoloji və siyasi təzyiqlərə baxmayaraq, Azərbaycan xalqı və

sənəd deyildi, həmçinin milli ideologiyanın konkret hüquqi ifadəsi idi.

Qloballaşma şəraitində milli kimliyin qorunması və dövlət müstəqilliyinin ideoloji əsaslarının möhkəmləndirilməsi baxımından dil siyasəti hər bir ölkənin milli təhlükəsizliyi səviyyəsində strateji məsələ kimi çıxış edir. Azərbaycan xalqının milli-mənəvi varlığını formalaşdıran başlıca amillərdən biri olan ana dilinin qorunması və inkişaf etdirilməsi ölkəmizdə uzun illərdir ardıcıl və sistemli dövlət siyasətinin əsas hədəflərindən birinə çevrilmişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin 2001-ci il 9 avqust tarixli fərmanı ilə hər il avqustun 1-nin ölkəmizdə Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü kimi qeyd olunması da bunun təzahürüdür. Bu qərar yalnız simvolik bayram xarakterini daşıyır, dilin milli ideologiyanın ayrılmaz tərkib hissəsi kimi tanınmasına da xidmət edir. Ana dilinə ictimai-siyasi və hüquqi status qazandırılması, onunla bağlı maarifləndirmə və təşviqat tədbirlərinin təşkil istiqamətində bu fərman tarixi mərhələ təşkil edir.

Ulu Öndər bu təşəbbüsü ilə bir daha sübut etmişdir ki, müasir dünyada xalqın dilini qorumaq - onun varlığını qorumaq deməkdir.

2002-ci il sentyabrın 30-da qəbul edilmiş "Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında" qanun ana dilimizin hüquqi statusunun konkret və birmənalı şəkildə təsbit olunmasında mühüm mərhələ oldu. Bu qanunun qəbul edilməsindən sonra Azərbaycan dilinin qorunması, inkişafı və həqiqətən dövlət dilinə çevrilməsi prosesi siyasi mübarizə, ideoloji istiqamət və dövlətçilik uğrunda aparılan ardıcıl strategiya oldu. Ulu Öndər Heydər Əliyevin dediyi kimi: *"Xalqı xalq edən, milləti millət edən onun ana dilidir"*.

Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasi kursu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev ana dilinin qorunması və inkişaf istiqamətində sistemli, mərhələli və çoxşəxli siyasət

"Fransanın qərəzli siyasəti qeyri-ciddi qətnamələrdə də özünü aydın göstərir"

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Ermənistan dəqiq mina xəritələrini Azərbaycana təqdim etməlidir

Düz üç onillikdən çoxdur ki, Azərbaycan xalqı Ermənistanın mina torurru ilə üz-üzədir. Ötən müddət ərzində erməni terrorçuları həm də müxtəlif xain üsullardan istifadə edərək vətəndaşlarımızı mina partlayışlarının qurbanına çeviriblər. 2011-ci ildə ermənilərin partlayıcı qurğu quraşdırılması "itəbənzer" uşaq oynaçağını Ermənistan tərəfindən Tovuz rayonunun Əlibəyli kəndinə daxil olan Tovuz çayına buraxmaları nəticəsində 13 yaşlı yeniyetmə faciəvi şəkildə həyatını itirmişdir. 1994-cü ildə də həmin ərazidə analog hadisə tədrədilmiş, Ermənistan tərəfindən çaya buraxılan oynaçağı götürərək partlayış baş verməsi nəticəsində iki azyaşlı uşaq həlak olmuş, biri isə yaralanmışdır. Ermənistanın mina torurrunu sübuta yetirəcək keyfiyyətdə bu cür nümunə göstərmək olar.

Ümumiliklə Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzünün başladığı dövrdən

Bu gün dünyada mihalarla ən çox çirkənlənmiş ölkələr sırasında Azərbaycanın da adının olması işğal zamanı Ermənistan tərəfindən ərazilərimizin təxminən 1,5 milyon minə və namuləm sayda partlamamış hərbi yüklərdəki quldurluqlarına görədir. Bu az 25 milyard dollar lazımdır. Soz düşmənk qədər eđek ki, ötən il avqustun 20-nə olan məlumata görə, Qarabağda minatəmizləmə prosesinə adəkçilən tarixədək 349,1 milyon dollar vəsait xərclənib. Bu vəsaitin cəmi 16,1 milyonu beynəlxalq mənbələrdən daxil olub.

Təəsüf ki, bu məsələ ilə bağlı beynəlxalq birliyin göstərdiyi təzyiq mexanizmi yetərli deyil və cəzasızlıq mühitində yaranılana İrəvan dəqiq minə xəritələrini Azərbaycana verməkdən yayınır, baxmayaraq ki, bu tərsliyin bölgədə dayanıqlı sülhün əldə edilməsinə, təhlükəsizliyə başlıca əngəllərdən biri olduğuunu yaxşı bilir. O sülh və təhlükəsizlik ki Ermənistanı daha çox lazımdır.

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

Asan işin çətin tərəfi

və ya N.Paşinyan sülh sazişini imzalamağı niyə uzadır?

bağlamaq istəyirmi?" ritorik sual-
ların birmənalı cavab vermək çətin-
dir. Ancaq son vaxtlar Ermənistan
siyasətçilərindən fərqli olaraq
N.Paşinyanın verdiyi bəyanatlar
görünür ki, o, bunu istəyir.
Qonşu ölkədə "böyük Ermənistan",
"erməni soyqırımı"nın bu
milləti bədbəxt etdiyinə inanan
siyasətçi N.Paşinyandır. Bunu
açıq şəkildə dilə gətirmək Er-
mənistanda şok effekti yaratsa da,
onun haqlı olduğunu düşünsələr
də az deyil, baxmayaraq ki, ermə-
ni cəmiyyətində illərlə formalaş-
mış yanlış siyasət qarşı söz de-
mək çətindir. Bunu edənlər hətta

sonuna qədər sülh sazişi
a bilərmimi?" sualına res-

rındıyü kimi, qonşu ölkələrdə Azərbaycanın Türklərə münasibətlərin normalı, sülh qarşı çıxanlarıdır. Digər yandan, Azərbaycanın tərfinin sülh sazişilə başlıca şortlari - Ermənistanınstitusiyasından ölkəmiərazı iddiasının çıxarılma-ATƏT-in Minsk qrupuraxılmasına cəmiyyətdənfi münasibət var. Söğrusuala 51,5 faiz "ölduqca" cavabını verir. Bu azmiş-qeyi soruşulanların 30,1 faicək seçkidə iştirak etməlini bildirir. Erməni liderixudan da cələ bu kütlədir. Mistan Azərbaycanın haqlıərini qəbul edib sülh sazişnəzlasa, həmin seçicilərinatı bilər ki, bu da qarşıdakıerdə N.Paşinyanın iqtidarıyyəti itirməsi deməkdir. Bu xof N.Paşinyanı qətiatmaqda qəkindirir və o, kəti seçkilərdə qədər vaxtməq istəyir.

ikinci böyük qüvvə erməni kilsəsində. Kilsə N.Paşinyanın siyasətinədən narazıdır. Elə erməni cəmiyyətini radikallaşdırən, revanşist hərəkləri qızışdırən da kilsədir. Tarixdən məlum olduğuna kimi, ermənilərin dövləti olmadığı üçün bu toplumu kilsə idarə edib. Bu səbəbdən kilsənin kütlələr üzərində təsir imkanları böyükdür. Onu da xüsusi olaraq vurğulayaq ki, bu erməni kilsəsi 200 ildən çoxdur ki, Rusiya tərəfindən idarə olunur. Erməni kilsəsinin erməni cəmiyyətində təsir dairəsi geniş olduğu kimi, Rusiyanın da erməni kilsəsinə təsir etmək imkanı yüksəkdir. O üzün az-çox müstəqil siyasət yürütməyə çalışan N.Paşinyana qarşı bu iki qüvvə birləşib. Erməni lider bunu anlayışı üçün kilsəni hədəfə alıb, onun cəmiyyətdə olan dayaq və nüfuzunu sarıstırmaq istəyir.

N.Paşinyan beləcə növbəti seçkilərdə qalib gəlmək üçün yolunu "təmizləyir". Bu məqsədlə müxalifət liderlərini və kilsoniə cəmiyyəto təsirini zəiflətdirmək üçün təzğıqləri artırmadaqdan çəkinmir. Ermənistan lideri iç güclərə qarşı mübarizə aparmaq-la yanaşı, xarici təzğıqləri də azaltmaq istəyir. Ermənistana ən çox siyasi təsir göstərən ölkə isə Rusiyadır. Daxildə müxalifətlə kilsoniə zərərsizləşdirməklə Ru-siyanın təsirlərini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq mümkündür. Buna görə də N.Paşinyan ilk növbədə bu iki daxili gücü sıradan çıxarmaq istəyir. Qərb ölkə-lərilə isə elə bir problem yox-dur. Nə qədər ki erməni lider on-ların tədili ilə oturub-duracaq. Qərbdən təhlükə olmayacaq.

*Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"*

Demokratiyanın iki üzü - ədalətin ikili standartı

Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi - AZƏRTAC-ın bəyanatı

İyulun 31-də Rusiya Federasiyasının TASS informasiya agentliyi "Stepanakertdə Ayvazovskinin abidəsi söküldü" sərlövhəli xəbər yayıb (<https://tass.ru/obshchestvo/24675415>).

AZƏRTAC

Elə sərlövhədən də göründüyü kimi, AZƏRTAC-ın uzun onilliklər ərzində daim qoruduğu və yüksək qiymətləndirdiyi mehriban münasibətlər, tərəfdaşlıq və həttə dostluq əlaqələri saxladığı agentliyin rəhbərliyi qəflətən əvvəlki kursunu dəyişib və tarixin zibilxanasına atılmış "Stepanakert" toponimini oradan çıxarıb. Halbuki bu yaxınlaradək agentlik öz xəbərlərində şəhərin rəsmi və tarixi adından - Xankəndidən istifadə edirdi (məsələn, 19 iyul - <https://tass.ru/mezhdnarodnaya-panorama/24558165>, 24 iyul - <https://tass.ru/politika/24602463> və s.). TASS divarları arasında Azərbaycan xalqına yad və köhnə olan adın dirçəldilməsi cəhdi təəccüb doğurur və haqlı sual yaradır: görəsən, son bir həftə ərzində nə dəyişdi ki, Rusiya dövlət informasiya agentliyi keçmiş sovet dövrünə aid bir toponimi "diriltmək" qərarına gəldi?

Xankəndi XVIII əsrin sonunda yaranmış yaşayış məntəqəsinin tarixi adıdır. Azərbaycan dilindən tərcümədə bu, "Xanın kəndi" deməkdir. Xankəndidə İbrahimxəlil xanın malikanəsi yerləşirdi və orada hökmdara möxsus Qarabağ cinsinə aid atlardan ibarət at sürüşü saxlanılırdı.

1923-cü il iyulun 7-də ölkənin bolşevik rəhbərliyi tərəfindən Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti (DQMV) yaradıldıqdan sonra (bu addım özü zamanla partlayacaq mina olmuş və Ermənistan-Azərbaycan inzibati-ərazi bölgüsündə ədalətsizliyin və disbalansın əsasını qoymuşdu) vilayətin inzibati mərkəzi olan Xankəndi şəhəri həmin il avqustun 10-da sovet tarixşünaslığının yazdığı kimi, "Bakı kommunasının rəhbəri", əslində isə Azərbaycan xalqının qanlı colladı olan Stepan Şaumyanın şərəfinə "Stepanakert" adlandırıldı.

1991-ci il noyabrın 26-da Azərbaycan Respublikasının Ali Sovetinin qərarı ilə şəhərə onun əvvəlki tarixi adı qaytarıldı. 2023-cü il oktyabrın 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev şəhərin əsas meydanında Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağını uraltdı və son prezident seçkiləri günü - 2024-cü il fevralın 7-də o, bu şəhərdə səs verdi, qutuya atdığı bülleteni "erməni separatçılarının tabutuna vurulmuş son mix" adlandırdı.

TASS agentliyinin bugünkü xəbərinin sərlövhəsi və mətni Azərbaycan cəmiyyətində təəccüb və həttə hiddət doğurdu. Rusiya dövlət media orqanının rəhbərliyinin əvvəlki kursdan geri çəkilməsi agentliklərimiz və kollektivlərimiz arasında ənənəvi dostluq münasibətlərini sarsıdır və bütün Rusiya media məkanına təhlükəli signal göndərir. Yalnız xoş niyyət və iki agentlik arasında uzunmüddətli əlaqələrin qorunması istəyindən çıxış edən AZƏRTAC TASS-dakı həmkarlarını gələcəkdə bu cür addımları təkrarlamaq və mümkün fikir ayrılıqlarını dərinləşdirmək əvəzinə, münasibətləri yaxşılaşdırmağa yönəlməyə çağırır.

Öz növbəsində AZƏRTAC bəyan etmək səlahiyyətinə malikdir ki, agentlik TASS ilə xoş münasibətləri qorumaqda Kaliningrad (Königsberg), Orenburq (Orimbor), Volqoqrad (Sarıs), Qroznı (Solja-Qala), Novorossiysk (Sudjuk-Kale), Yujno-Saxalinsk (Toyxoxara), Yujno-Kurilsk (Furukamappu), Petrozavodsk (Petroskoy), İjevsk (İjkar), Volqa çayı (İtil) və bir sıra digər yerlərin tarixi adlarını yada salıb istifadə etməyə məcbur qalacağıq.

Ayvazovskinin büstünün Azərbaycan tərəfinin icazəsi olmadan torpaqlarımızda quraşdırılması qanunsuz idi

Rusiya Prezidentinin beynəlxalq mədəniyyət əməkdaşlığı üzrə xüsusi nümayəndəsi Mixail Şvidkoy ilk dəfə deyil ki, müvafiq tapşırıq əsasında anti-Azərbaycan kampaniyasına qoşulur.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bunu Rusiya Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Mixail Şvidkoyun Ayvazovskinin büstünün sökülməsi məsələsinə dair açıqlaması və TASS informasiya agentliyi tərəfindən Azərbaycanın Xankəndi şəhərinin "Stepanakert" adlandırılması ilə bağlı Xarici İşlər Nazirliyinin icazəsi olmadan torpaqlarımızda quraşdırılması qanunsuz idi. Bu, Azərbaycan Respublikasının suverenliyinə münasibətdə Rusiya tərəfindən hörmətsizliyin təzahürü olub.

A.Hacızadə qeyd edib ki, "erməniasillı rəssam İvan Ayvazovskinin (Hovanes Ayvazyan) büstünün Rusiya sülhməramlıları tərəfindən Azərbaycan tərəfinin icazəsi olmadan torpaqlarımızda quraşdırılması qanunsuz idi. Bu, Azərbaycan Respublikasının suverenliyinə münasibətdə Rusiya tərəfindən hörmətsizliyin təzahürü olub.

Azərbaycan ərazilərinin işğalı zamanı qanunsuz olaraq qoyulmuş bu kimi dırnaqarası abidələrin sökülməsi məntəqli, düzgün və qanunauyğundur.

Cənab Şvidkoyun guya Azərbaycanda Rusiya mədəniyyətinin "ləğv edilməsi" iddiaları növbəti yalandır. Baxmayaraq ki, bu sahədə iki ölkə arasında ciddi disparitet mövcuddur, Rusiya mədəniyyətini Azərbaycanda heç kim ləğv etməyib. Belə ki, Azərbaycan da rus teatri, rus dilində məktəblər, rus dilində nəşrlər olduğu halda, Rusiyada Azərbaycan dilində teatr, məktəblər, qəzet və jurnallar mövcud deyil. Bu dispariteta baxmayaraq, biz Rusiyada Azərbaycan mədəniyyətinin "ləğv edilməsi" iddiası ilə çıxış etmirik.

Amma Rusiyanın yüksək vəzifəli rəsmiləri bilməlidir ki, əgər onların anti-Azərbaycan

tədbirləri və açıqlamaları davam edərsə, Azərbaycanla Rusiya arasında qeyd edilən disparitetə düzəlişlər edilməsi istisna olunmur.

Cənab Şvidkoyun bu yaxınlarda Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində, Şuşada olan zaman Natovan, Üzeyir bəy Hacıbəyli, Bülbül və Azərbaycanın digər mədəniyyət xadimlərinin abidələrinə qarşı vandallıqlar, habelə Azərbaycan ərazisində törədilmiş dağıntılarla tanış olarkən cəsarət tapıb bu halları pisləyən açıqlamalar verməməsi təəssüf doğurur.

Rusiya Federasiyasının rəsmi dövlət agentliyi olan TASS-da Azərbaycanın Xankəndi şəhərinin "Stepanakert" adlandırılması ölkəmizin ərazi bütövlüyünə hörmətsizlik və təhqiramiz addım kimi qiymətləndirilir.

Bu qeyri-dost addımla bağlı Rusiya tərəfinə xatırlatmaq istərdik ki, hələ 1923-cü ildə Azərbaycanın əzəli torpaqlarında yaradılmış Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində

Xankəndi şəhərinin adının qanunsuz olaraq dəyişdirilərək Azərbaycan xalqına qarşı daşnak ermənilərlə birgə qırğınlar törətmiş bolşevik Stepan Şaumyanın şərəfinə "Stepanakert" adlandırılması Azərbaycanla qarşı həqarət idi.

Rusiya tərəfinə bildirmək istərdik ki, onun rəsmi orqanları tərəfindən Azərbaycan toponimlərinin təhrif olunması və ərazilərimizin keçmiş separatçı qondarma rejim tərəfindən istifadə olunan adlarla qeyd olunması hallarına son qoyulmasını gözləyirik. Bu kimi hallar təkrarlanarsa, qarşılıqlı prinsipdən irəli gələrək Azərbaycan tərəfi də Rusiya ərazisində bir çox yaşayış yerini öz əzəli adları ilə qeyd edə bilər.

TASS informasiya agentliyindən bu məsələdə üzrxahlıq və müvafiq düzəliş edilməsini gözləyirik. Əks təqdirdə, qanunvericiliyə uyğun olaraq, TASS-ın Azərbaycanda fəaliyyətinə qarşı müvafiq tədbirlər görülməsi nəzərdə tutulur".

Ermənistan silahlı qüvvələrinin hücumları nəticəsində yarananmış, mina qurbanı olmuş, əsirlikdə işgəncələr görmüş şəxslər məhkəmədə ifadə veriblər

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə açıq məhkəmə prosesinin baxış iclası iyulun 31-də davam etdirilib.

Seyda Bəşirova ifadəsində Vətən müharibəsi zamanı 2020-ci il oktyabrın 3-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin Beyləqan rayonunu artilleriya atəsinə tutması nəticəsində qolpə yaralayıb olduğunu deyib. Fərid Əliyev ifadəsində 2021-ci ilin avqust ayında ANAMA əməkdaşı qismində minatəmizləmə işləri zamanı Ağdamda mina partlayışı nəticəsində xəsarətlər aldığını söyləyib.

İfadə verən Dəyanət Aslanov, Hacı Muradov, Toğrul Ağayev, Nəhdi İsfalyev, Müşfiq İbrahimli, El-nur Yusifov, Tərhan Quliyev, Mənsur Babayev, Şirin Abbasov 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı müxtəlif tarixlərdə Ermənistan silahlı qüvvələrinin açdığı atəşlər nəticəsində yaralandıqlarını söyləyiblər.

İfadə verən Rafis Məmişov və Azad Muxtarov 2021-ci il fevralın 2-də mülki şəxs qismində Füzuli rayonunun işğaldan azad edilmiş hissəsində minaya düşərək xəsarət aldıqlarını bildiriblər. İfadə verən Əhmədov 2022-ci il dekabrın 10-da Zəngilanın Qazançı kəndində əsir götürüldüyünü bildirib. O, Ermənistanda və Azərbaycanın həmin vaxt Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğalı altında olan ərazilərində saxlanılıb. 1996-cı il mayın 10-da azad olunaraq Azərbaycana qayıtarlıb. Əsirlik müddətində döyüldü, dəhşətli işgəncələrə və qeyri-insani rəftara məruz qalıb.

Dəyanət Zahidov 2015-ci ildə Tərtər-Ağdərə istiqamətində, Elxas İbrafilov 2022-ci ildə Laçında hərbi xidmət zamanı Ermənistan silahlı qüvvələrinin təxribatı nəticəsində xəsarət aldıqlarını bildiriblər.

Əhmədov 2020-ci il oktyabrın 7-də Cəbrayıl-da və 2023-cü ildə antiterror əməliyyatı zamanı yaralandığını bildirib. Əhmədov 2023-cü ilin sentyabr ayında Azərbaycan Ordusunun keçirdiyi antiterror tədbirləri zamanı şəhid olub.

Mohəbbət Quliyev ifadəsində 2020-ci il oktyabrın 7-də Cəbrayıl-da və 2023-cü ildə antiterror əməliyyatı zamanı yaralandığını bildirib. Əhmədov 2023-cü ilin sentyabr ayında Azərbaycan Ordusunun keçirdiyi antiterror tədbirləri zamanı şəhid olub.

Mohəbbət Quliyev ifadəsində 2020-ci il oktyabrın 7-də Cəbrayıl-da və 2023-cü ildə antiterror əməliyyatı zamanı yaralandığını bildirib. Əhmədov 2023-cü ilin sentyabr ayında Azərbaycan Ordusunun keçirdiyi antiterror tədbirləri zamanı şəhid olub.

Mohəbbət Quliyev ifadəsində 2020-ci il oktyabrın 7-də Cəbrayıl-da və 2023-cü ildə antiterror əməliyyatı zamanı yaralandığını bildirib. Əhmədov 2023-cü ilin sentyabr ayında Azərbaycan Ordusunun keçirdiyi antiterror tədbirləri zamanı şəhid olub.

Elnur Kərimov ifadəsində deyib ki, 1999-cu ildə Naxçıvanda hərbi xidmətdə olarkən əsir götürülüb. Əsirlik müddətində işgəncələrə məruz qalıb.

Mülki şəxslər - Maarif Ələskərov, Samir Əsədov, Vüsal Quliyev, Füzuli Məmmədov, Sahib Ağayev, Duman Atayev, Samir Bayramov, Nizami İbrahimov, Alman Abbasov 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı müxtəlif tarixlərdə Ermənistan silahlı qüvvələrinin təxribatları nəticəsində yaralandıqlarını bildiriblər.

Ramil Kərəmov 2020-ci il noyabrın 22-də Laçın rayonunda təcili tibbi yardım avtomobili ilə gedərkən, Ələsgər Quliyev, Fərid Cəbrayıl, Əli Şükürov, Məhərrəm Mustafayev, Samir Gözəlov 2022-ci il iyunun 17-də Cəbrayıl rayonunun Xudafərin kəndində, Yedigər Şükürov 2022-ci il avqustun 2-də Füzuli rayonunda, Nəcməddin Hüseynov 2022-ci il avqustun 30-da Qubadlı rayonunda, Vüqar Zülfiqarlı 2022-ci il martın 23-də Füzulidə, Namaz Bayramov 2023-cü il oktyabrın 13-də Xocavənddə, Şükür Tağıyev və Vəlif Namazov Kolbəcərdə mina partlaması nəticəsində yaralandıqlarını söyləyiblər.

Məhərrəm Quliyev ifadəsində 1992-ci il oktyabrın 2-də əsir götürüldüyünü, 1 ay 10 gündən sonra buraxıldığını deyib. O, əsirlik müddətində dəhşətli işgəncələrə məruz qaldığını bildirib.

Zərərcəkməşlər, həmçinin təqsirləndirilən şəxslərin, onların müdafiəçilərinin və özlərinin nümayəndələrinin suallarına da cavablandıqlarını söyləyib.

Məhkəmə prosesi avqustun 1-də davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, Ermənistan dövlətinin, onun dövlət qurumlarının vəzifəli şəxslərinin, hərbi qüvvələrinin və qanunsuz silahlı birləşmələrin bilavasitə rəhbərliyi və iştirakı, şifahi-yazılı qaydada verdiyi tapşırıq, göstəriş və təlimatları, maddi, texniki, şəxsi heyətlə verdiyi dəstəyi, mərkəzi qaydada idarəçiliyi əsasında, eləcə də ciddi nəzarət altında Azərbaycan ərazisində daxili və beynəlxalq hüquq normalarına zidd şəkildə, Azərbaycana hərbi təcavüz etmək məqsədilə yaradılmış, həmçinin Kəçəryan Robert Sedrakı, Sarkisyan Serj Azati, Manukyan Vazgen Mikaeli, Sarkisyan Vazgen Zaveni, Babayan Samvel Andraniki, Balasanyan Vitali Mikaeli, Balasanyan

Zori Hayki, Ohanyan Seyran Muşeqi, Qaramyan Arşavir Surenoviç, Melkonyan Monte Carlz və digərlərinin rəhbərliyi, bilavasitə və dolayı iştirakları ilə Ermənistan dövləti, o cümlədən sözügedən cinayətkar birlik tərəfindən aparılan təcavüzkar müharibənin gedişində törədilmiş çoxsaylı cinayət faktlarına dair cinayət işi üzrə 15 təqsirləndirilən şəxs itiham edilir.

Həmin şəxslər, yəni Harutyunyan Arayik Vladimiri, Qukasyan Arkadi Arşaviri, Sahakyan Bako Sahaki, İxanyan Davit Rubeni, Manukyan David Azatini, Babayan David Klimi, Mnatsakanyan Levon Henrikoviç, Beqlaryan Vasil İvani, Qazaryan Erik Roberti, Allahverdiyev Davit Nelsoni, Stepanyan Qurgen Homeri, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeloviç, Martirosyan Qarık Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırımı), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (köləlik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işgəncə), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münaqişə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular ələ almaq, saxlamaq, daşıma, satma, saxlama, dağıma və gözdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaradan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyaya quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələrlə ittiham olunurlar.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakimlər Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə, Camal Ramazanovdan və Anar Rzayevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Səmədova) keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildirdiyi dildə tərcüməçi, həmçinin müdafiələri üçün vəkil-lərlə təmin olub.

İclasda təqsirləndirilən şəxslər, onların müdafiəçiləri, zərərcəkməş şəxslərin bir qismi, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri, həmçinin dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar iştirak ediblər.

Hakim Zeynal Ağayev prosesdə ilk dəfə iştirak edən zərərcəkməş şəxslərə məhkəmə heyətini, dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorları, tərcüməçiləri və s. təqdim edib, habelə onların qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hüquqlarını və vəzifələrini izah edib.

Zərərcəkməş şəxs Emin Məmmədov ifadəsində AZTV-nin əməkdaşı qismində çəkilişlər üçün Kolbəcərə ezam olunduğunu, 2021-ci il iyunun 4-də nəqliyyat vasitəsilə hərəkət edərkən rayonun Susuzluq kəndində Ermənistan silahlı qüvvələrinin basdırdığı tankəleyhinə minanın partladığını bildirib. O, hadisə nəticəsində AZTV-nin operatoru Sırac Aboşovun, Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyinin (AZƏRTAC) müxbiri Məhərrəm İbrahimovun və Susuzluq kənd inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndənin müavini Arif Əliyevin şəhid olduğunu, özü də daxil olmaqla dörd nəfərin bədən xəsarətləri aldığını söyləyib.

E.Məmmədov dövlət ittihamçısı Vüsal Abdullayevin suallarına cavabında hadisə baş verən yolum əvvəllər istifadə edilmiş yol olduğunu bildirib. "Fikrimcə, mina diversiya nəticəsində sonradan yerləşdirilib", - deyərək əlavə edib.

Onunla eyni avtomobildə olmuş, hadisə nəticəsində yaralanmış zərərcəkməş şəxs Şöhrət Cəfərov E.Məmmədovun söylədiklərini təsdiqləyib və deyib: "Biz dörd nəfər "KamAZ" markalı avtomobilin səmişin bölməsində iddik. Digər üç nəfər həlak oldu, mən isə təsadüf nəticəsində, bir məcüzə sayəsində sağ qaldım".

Baş prokurorun böyük köməkçisi Vüsal Əliyevin suallarını cavablandıraraq Ağarza Əmirov 2012-ci ildə Tərtər rayonunun Çaylı kəndində hərbi xidmətdə olarkən Ermənistan silahlı qüvvələrinin açdığı atəş nəticəsində güllə yarası aldığını bildirib.

Kamran Namazov ifadəsində deyib ki, 2021-ci il mayın 11-də Gədəbəydə kənd təsərrüfatı işləri ilə məşğul olarkən minaya düşüb, ayağı amputasiya edilib. O, Baş Prokurorluğun Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə idarəsinin şöbə rəisi Nəsir Bayramovun suallarına cavabında hadisə zamanı Saddam Nəsibovun da xəsarət aldığını söyləyib.

Zərərcəkməş şəxs Səddam Nəsibov ifadəsində K.Namazovun dediklərini təsdiqləyib.

İlqar Həşimov ifadəsində 2020-ci il dekabrın 21-də Zəngilanda həqiqi hərbi xidmət zamanı "Ural" markalı avtomobillə hərəkətdə olarkən minaya düşərək xəsarət aldığını söyləyib. O, dövlət ittihamçısı Fuad Musayevin sualına cavabında hadisə zamanı daha iki nəfərin xəsarət aldığını deyib.

Ramazan Sindiyeov hərbi xidmət zamanı 2016-cı ilin avqustun 4-dən 5-nə keçən gecə Lələtəpədə Ermənistan silahlı qüvvələrinin açdığı atəş nəticəsində yaralandığını bildirib.

Əfqan Ələkbərli ifadəsində 2023-cü il avqustun 24-də Xocalının Sığnaq kəndində kənd təsərrüfatı işləri görərkən minaya düşərək yaralandığını deyib.

REGIONLAR

Zaman o zamandır ki, insanlar turizmə yalnız dincəlmək üçün yox, sağlamlıqlarını bərpa etmək, müalicə ehtiyaclarını ödəmək üçün də üz tuturlar ki, bu da sağlamlıq turizmi deyilən bir sahədə əks olunur.

Turizmin bu növü insanların tibbi xidmətlərdən faydalanmaq, reabilitasiya olunmaq məqsədilə yaşadıkları ölkədən başqa ölkəyə səyahət etmələrini özündə birləşdirir. Əslində, artan tibbi xərclər, bəzi səhiyyə xidmətlərinin başqa ölkələrdə alçatan olması və ya daha yüksəkkeyfiyyətli xidmət axtarışı insanları bu növ turizmə sövq edir.

Sağlamlıq turizmi ümumilikdə üç əsas kateqoriyaya bölünür: medikal, termal/spa və wellness, yəni sağlam həyat tərzli turizmi. Medikal turizm çərçivəsində insanlar müxtəlif tibbi prosedurlar, məsələn, ürək əməliyyatları, estetik cərrahiyyə, göz lazer müdaxilələri və diş müalicəsi üçün xaricə səyahət edirlər. Bu növ turizmin əsas məqsədi daha keyfiyyətli və ya daha sərfəli tibbi xidmətlərdən yararlanmaqdır. Termal və spa turizmi isə əsasən müalicəvi mineral bulaqlardan və termal sularlardan faydalanmaq məqsədi daşıyır. Bu xidmətlər, xüsusilə özələ və oynaq ağrıları, dəri xəstəlikləri və xroniki stress kimi problemlərin yüngülləşdirilmə-

sində geniş istifadə olunur. Sağlam həyat tərzli turizmi daha çox zehni və fiziki rahatlığın təmin olunmasına yönəlmişdir. Yoqa düşürgələri, meditasiya proqramları, sağlam qidalanma və detox mərkəzləri kimi fəaliyyətlər bu sahəyə daxildir. Bu üç istiqamət birgə olaraq sağlamlıq turizminin dinamik və çoxşəxli strukturu təşkil edir.

Qlobal miqyasda sürətlə inkişaf edən sağlamlıq turizmi sahəsi son illər Azərbaycanda da diqqət mərkəzindədir. Zəngin təbii resurslar olan mineral-termal bulaqlar, müalicəvi palçıq yataqları, Naftalan nefti, Kəlbəcər, Laçın, Şabrandakı Qalaaltı, Naxçıvan kimi regionların balneoterapiya, yəni şəfa mənbələri və müasir tibb müəssisələrinin inkişafı bu sahənin genişlənməsi üçün əlverişli şərait yaradır. Bu turizm məkanları öz unikal təbii şəfa resursları və müalicəvi imkanları ilə həm yerli, həm də xarici turistlər üçün cəlbəddici istiqamətlərə çevrilmişdir. Turizm potensialını şəxələndirmək məqsədi-

lə Azərbaycanda həm yerli, həm də xarici turistlər üçün sağlamlıqyönümlü xidmətlərə maraq artmaqdadır. Bu baxımdan ölkənin müxtəlif bölgələrində formalaşan sağlamlıq turizmi mərkəzləri regionun iqtisadi və sosial inkişafında da mühüm rol oynayır.

Sağlamlıq turizminin inkişafı ölkəyə əlavə investisiyaların cəlb olunmasına, yeni iş yerlərinin açıl-

masına və bölgələrdə infrastrukturun yenilənməsinə təkan verir. Xüsusilə də COVID-19 pandemiyasından sonra insanların alternativ və təbii müalicə üsullarına marağının artması bu sahənin əhəmiyyətini daha da artırmışdır. Naftalan neftinin nadir terapevtik xüsusiyyətləri, Qalaaltı sanatoriyasının böyrək və sidik yolları xəstəliklərinin müalicəsindəki müsbət nəticələri və Naxçıvanın

təbii duz mağaralarında həyata keçirilən speleoterapiya proqramları artıq beynəlxalq səviyyədə tanınmağa başlamışdır. Dövlət tərəfindən həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər, turizm strategiyalarında sağlamlıq turizminə xüsusi yer verilməsi və beynəlxalq sərgilərdə bu potensialın təbliği Azərbaycanın bu sahədə mövqeyini möhkəmləndirir.

Azərbaycanda sağlamlıq turizminin üstünlüklərini özündə ehtiva edən faktorlar var. Bunlar təbii müalicə resurslarının zənginliyi, rəqəbatlı qiymətlər, asan olçatanlıq, geniş çeşidli xidmətlərdir ki, o da ölkəmizi regionda sağlamlıq turizminin inkişafında öncül mövqeyə gətirir, qeyri-neft sektorunun şəxələndirilməsində mühüm rol oynayır. Bütün bu üstünlükləri əsas tutan Dövlət Turizm Agentliyi Azərbaycanın sağlamlıq turizm imkanlarının və məhsullarının beynəlxalq səviyyədə tanınması və təbliği üçün məqsədyönlü iş aparır. Agentlikdən verilən

məlumatla görə, son illər bu sahəyə marağın artması ilə əlaqədar bir sıra turizm şirkətləri yerli sanatoriya və müalicə mərkəzləri ilə əməkdaşlıq çərçivəsində müxtəlif turpaketlər hazırlayırlar: "2024-cü il ərzində Azərbaycanın sağlamlıq turizmi xidmətlərindən faydalanmaq üçün ümumilikdə 23 272 nəfər xarici vətəndaş səfər edib ki, bu sayın təxminən 83,4 faizini MDB ölkələrindən gələnələr olub. Səfər edənlər arasında ilk beşlikdə Rusiya Federasiyası (15 360 nəfər), Qazaxıstan (2 199 nəfər), Türkiyə (1311 nəfər), Gürcüstan (1068 nəfər) və Özbəkistan (935 nəfər) vətəndaşları yer alır. İlk onluqda adıçəkilən ölkələrdən sonra Qırğızıstan, Türkmənistan, Tacikistan, Ukrayna və Belarus kimi ölkələr sıralanır".

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, ötən ay "Sağlamlıq turizminin inkişafı üzrə işçi qrupu"nun yığılacağı olub. İclasda İqtisadiyyat Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Dövlət Neft Şir-

kəti, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi, Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi, Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi yanında Geoloji Kəşfiyyat Agentliyi, Naftalan Şəhər İcra Hakimiyyəti kimi dövlət qurumlarının nümayəndələri və digər ekspertlər iştirak ediblər. Toplantı zamanı "Naftalan" kurortunda turistlərin asudə vaxtını daha maraqlı və faydalı keçirməsi ilə əlaqədar geniş fikir mübadiləsi aparılıb. Qonaqların sağlamlıq xidmətlərindən istifadə etməklə yanaşı, sosial və mədəni fəaliyyətlərə də rahat çıxışının təmin olunmasının vacibliyi vurğulanıb, bu istiqamətdə mövcud şəraitin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tökliflər səslənib.

Bütün bunlar imkan verir deyək ki, Azərbaycan sağlamlıq turizmi sahəsində özünü dünyaya tanıdır və gələcəkdə bu sahədə daha böyük uğurlara imza atacağına əminlik yaradır. Çünki ölkəmizin zəngin təbii resursları, müasir infrastruktur və yüksək xidmət keyfiyyəti sağlamlıq turizminin inkişafında əsas dayaq kimi diqqət çəkir.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

Qədim hamam bərpa olunur

Naxçıvanda XVIII əsr memarlıq abidəsi - "İsmayıl Xan hamamı" bərpa ediləcək.

Abidənin bərpası üçün layihə-smeta sənədlərinin hazırlanması məqsədilə nazirlik tərəfindən elan olunmuş sətinalma yekunlaşıb.

Layihə-smeta sənədlərinin hazırlanması qalib şirkət olan "Azərbərpa Elmi-Tədqiqat Layihə İnstitutu" MMC-yə tapşırılıb.

Qeyd edək ki, tərəflər arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, tarixi abidənin ətrafının abadlaşdırılması, topografiya və geologiya işləri, interyer dizaynı, daxili tərtibat və digər işlərin görülməsi nəzərdə tutulur.

Gələcəkdə də muxtar respublika ərazisində tarixi abidələrin qorunması və bərpası istiqamətində işlər davam etdiriləcək.

Tovuzun üzümü, kartofu, indi isə balı

Təbii iqlimi, zəngin bitki örtüyü ilə əhatə olunmuş Tovuzda arıçılığın inkişafı üçün hər cür şərait var. Bu şəraitdən istifadə edən rayon sakinləri son illər iqtisadi cəhətdən səmərəli olan arıçılığa daha çox maraq göstərirlər.

Tovuzun aqrar sektorunun əsasını bitkiçilik və heyvandarlıq təşkil etsə də, artıq arıçılıq da bu sırada yer almağa başlayıb. Rəqəmlərə nəzər salaq: cari ilin ötən 6 ayında rayonda arı ailələrindən sayı 13188-ə çatmışdır. Amma arıçılar bununla kifayətlənmir, çalışırlar ki, arı ailələrinin sayını daha da artırınsınlar.

Onlar əsasən Boz Qafqaz, Qara-baqəpə, Sarı Qafqaz kimi yerli, Karinka sortlu xarici cins arılarının çoxaldılmasına daha çox üstünlük verirlər. Son iki ildə yaz aylarının yağmurlu keçməsi arıçılıqda bəzi xəstəliklərin yaranmasına səbəb olsa da aparılan tədbirlər dəyən ziyanı minimuma endirmişdir. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, arıçılıqla məşğul olan sahibkarlara mütəmadi olaraq elmi tövsiyələr, eləcə də saxlanması və yemləndirilməsi qaydaları barədə tapşırıq və tövsiyələr verilir.

Hazırda rayonda 663 arıçı sahibkar var. Onlar cari ilin ötən dövrü ərzində ümumilikdə 119 ton bal istehsal etmişlər. Mütəxəssislər deyirlər ki, ilin axırınadək rayonda 125 ton bal istehsalı gözlənilir. İstehsal olunan məhsulun satışında ələ bir problem yaşanmır. Arıçılar is-

tehsal etdikləri balın bir hissəsini ələ yerindəcə, bir hissəsini isə Bakıda keçirilən yarmarkada satırlar.

Həşim Aşirov, Qabil Hacıyev, Həsən Tağıyev, Asif Səlimov, Elbrus Qasımov, Xəyal Qarayev və başqaları hər il bal istehsalında öndə gedirlər. Qabil Hacıyev artıq bəslədiyi arı ailəsinin sayını 100-ə çatdırmışdır. Hər il bu arı ailələrindən bir tondan çox bal götürür. Xəyal Qarayev isə 134 arı ailəsinə baxır. Sahibkar deyir ki, bu il məhsuldarlıq əvvəlki illərə nisbətən pis deyil. Mövsümün sonunadək arı ailələrindən ton yarım bal götürəcəyinə əminidir.

Onu da qeyd edək ki, adlarını çəkdiyimiz sahibkarların bir qismi yay mövsümündə turist qəbulu ilə də məşğul olur. Yay aylarında onların qonağı olan turistlər evlərinə dönərkən bal da alırlar. Balın süzülməsinə öz gözləri ilə gördüklərindən onlarda məhsulun təmizliyinə şübhə yeri qalmır.

Sabir ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Neftçalalı 14 məzun qəbul imtahanlarında 600-dən yuxarı bal toplamışdır

2024-2025-ci tədris ilində Neftçala məktəblərinin 14 məzununu müxtəlif ixtisas qrupları üzrə qəbul imtahanlarında 600 baldan yüksək nəticə göstərib.

Həmin şagirdlərdən 2 nəfəri - Neftçala rayonu S.Kərimov adına Qədimkənd kənd tam orta ümumtəhsil məktəbinin məzununu Aqil Əlili və Neftçala rayonu S.Vurğun adına Bankə qəsəbə 2 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbinin məzununu Mirəğa Əliyev blok imtahanlarında maksimum (400 bal) nəticə göstərilib. Eyni zamanda Müşfiq Əlili qəbul imtahanlarında I ixtisas qrupunda ölkə üzrə 698,3 balla ən yüksək bal toplayıb.

XI sinfi bitirən şagirdlərdən 3 nəfəri - Neftçala şəhəri Samid İmanov adına 1 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbinin şagirdi Nurlanə Məmmədova, Neftçala rayonu Xıllı qəsəbəsi Fəruq Quliyev adına 2 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbinin şagirdi Ramilə İmanlı və Neftçala rayonu Zəbil Əsgərov adına Aşağı

Surra kənd tam orta ümumtəhsil məktəbinin şagirdi Nəzrin Quluzadə təhsilini xüsusi nailiyyətlərlə başa vurduqları üçün qızıl medalla təltif olunublar.

Bu günlər Neftçala RİH-də yüksək bal toplayan məzunlar, müəllimlər və valideynlərlə görüş keçirilmişdir. Görüşdə qəbul imtahanlarında yüksək bal toplayan abituriyentlər rayon icra hakimiyyəti başçısının fəxri fərmanı ilə təltif olunmuş və onlara xatirə hədiyyələri təqdim edilmişdir.

"Azərbaycan"

Vətəni Hindistan və Birma olan düyü dənli bitkilər arasında qida məhsulu kimi ikinci yerdə dayanır. Bu gün dünya əhalisinin beşdəiki hissəsi düyü ilə qidalanır.

Ölkəmizdə isə düyü - çəltik VII əsrdən başlayaraq yetişdirilir. Cənub bölgəsində, eyni zamanda Masallı rayonunda 1961-ci ilədək əkilib-becərilib, ondan sonra isə Moskvanın göstərişi ilə çəltiyin əvəzinə tərəvəz əkilib. Müstəqillikdən sonra - 1992-ci ildən etibarən bir çox bölgəmizdə, o cümlədən Masallıda bu qiymətli ərzaq bitkisinin yetişdirilməsinə yenidən imkan yaranıb. Və istehsal da artırılıb. Son illərin rəqəmlərinə fikir verək: rayon

üzrə 2016-cı ildə 8,6, 2017-ci ildə 195, 2018-ci ildə 301, 2019-cu ildə 217,6, 2020-ci ildə 253,9, 2021-ci ildə 281,6, 2022-ci ildə 220,9, 2023-cü ildə 147,5, 2024-cü ildə 138,6 hektar sahədə çəltik əkilib-becərilib. Cari ilin məhsulu üçün isə may ayının ortalarında 179,3 hektarda əkin aparılmışdır. Hazırda sahələrə yemləmə gübrəsi verilir, eyni zamanda silf və digər əlaq otlarına qarşı mübarizə tədbirləri görülür. Aqrotekniki tədbirlər başa çatdırıldıqdan sonra yenidən sulamaya başlanılacaq.

Masallıda çəltik istehsalı ildən-ilə artır

Məlumdur ki, çəltik suya tələbatı çox olan bitkidir. O, sünbül bağlayana kimi kökü azı 5 santimetr suyun içində olmalıdır. Buna görə fermerlər çalışırlar ki, əkdikləri sahələr suya yaxın ərazilərdə olsun. Xıl, Şıxlar, Hişkədere, Türkoba kəndlərinin fermerləri Vileş çayından, Boradigah və Tüklə kəndlərinin fermerləri isə Babaseldəki göldən istifadə edirlər. Bu işdə rayondakı Su Meliorasiya Sis-

temlərinin İstismarı İdarəsinin müəxəssisləri fermerlərə yaxından kömək göstərirlər.

Qida məhsulu kimi çəltikçilik dövlətin diqqət mərkəzindədir. Pre-

zident İlham Əliyev 9 fevral 2018-ci il tarixdə "Azərbaycan Respublikasında çəltikçiliyin inkişafına dair 2018-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi haqqında" sərəncam imzalamışdır. Bu sərəncam çərçivəsində dövlət tərəfindən verilən subsidiya sahəyə marağı daha da artırmışdır.

Yeni texnika və texnologiyaların tətbiqi nəticəsində fermerlərin əməyi xeyli yüngülləşmişdir. Şitil əkilir, demək olar ki, aradan qaldırılmışdır. Əkin işi səpin aqre-qatları tərəfindən görülür. Çəltiyin biçilməsini də kombaynlar həyata keçirir. Ona görə çəltikçiliyə maraq ildən-ilə artır. Təcrübəli fermerlər nümunəvi qulluq nəticəsində hər hektardan 40-45, beşən isə 50-60 sentner məhsul əldə edirlər.

Yeyinti sonayəsində çəltikdən birbaşa istifadə edilmir. Emal prosesinin qabıqçıxarma mərhələsindən sonra dən cılalannı qurğularında cılalannaraq çəltik yarması və düyü halına düşür. Bu zaman tətbiq edilmiş emal texnologiyasından asılı olaraq

rində də göstəricilər ürəkaçandır. "Şabran Aqrokompleks", "Turaz", "Eli", "Çıraqqala aqro", "Dostluq", "Green Tree" MMC-lər biçində fərqlənmişlər. Fermerlərdən Əli Həsənov, Kənan Pənahov, Elmar Dadaşov biçinin mütsəşəkil keçdiyini bildirirlər. Vurğulayırlar ki, taxıl bol olanda kəndlilin əhvalı da, dolanışığı da yaxşı olur. Taxıl ələ bir bə-rəkətdir ki, onu heç nə ilə əvəz etmək mümkün deyil.

Öyrənirik ki, biçin zamanı təhlükəsizlik qaydalarına da ciddi riayət olunub. Əvvəlki illərdə bəzi taxıl sahələrində yangınlar olmuş, kəndlilər itki ilə üzləşmişdirlər. Bu il isə biçin zamanı sahələrin ətrafı şumlanmış, axşamlar taxıl zəmiləri-

nin yerləşdiyi ərazilərdə enerji xətləri söndürülmüşdür. Bu da zəmiləri gözlənilən təhlükələrdən qorumuşdur.

Bu dəfə biçinin mütsəşəkil keçməsi üçün sahələrə 32 kombayn səfərbər olunmuşdu. Onların 16-sı "Aqroservis" ASC-yə, 16-sı isə fiziki-hüquqi şəxslərə məxsusdur. Son 10 gündə ətraf rayonlardan daha 6 kombayn şabranlıların köməyinə gəlmişdi. Biçin başa çatandan sonra kombaynlar Quba və Qusar rayonlarına yollanıb.

Şabran kəndlisinin sahəsində indi üzüm, fındıq, qoz, alma və digər məhsullar da yetişməkdədir. Bərəketli olsun!

Akif ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Mədəniyyət

● 1 Avqust Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günüdür

Kimliyimiz, qürurumuz, sərvətimiz

Ən böyük milli sərvətimiz, mənlüyimiz, milli kimliyimiz - Ana dilimiz. Varlığımızın təsdiqi, mənavi dünyamızın təcəssümü...

Dünyanın ən qədim yazılı abidələri, şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələri sırasında bu dildə yaranmış əsərlərin diqqətləyiq yer tutması qürurverici olduğu qədər də düşündürücüdür.

Əcdadlarımızın bizə ismarışı...

Hər dəşində, qayasında tarixin izləri var. Bu əsrarəngiz diyarda məskən salmış əcdadlarımız bir-birləri ilə yalnız şifahi formada ünsiyyət qurmayıblar. Öz fikirlərini, duyğularını, arzularını ifadə etmək, bəlkə də bizlərə - gələcək nəsillərinə çatdırmaq üçün vasitə axtarıblar. Ona hələ yazı keşif olunmamışdı. Ulularımız da şəkillərin "dili" ilə "danışdırlar". Böyükdaş, Kikədaş, Cingirdağ, Şonqardağ və Şıxqaya ərəzilərdə Daş dövrü və sonrakı dövrlərdə yaşayan insanların həyatına aid sübutat olan Qobustan qayaüstü rəsmləri, eramızdan əvvəl III-II minilliklərdən başlayaraq eramızdakı olan dövrü əhatə edən Abşeron qayaüstü təsvirləri, Kəlbəcər qayaüstü təsvirləri sanki onların bizə ismarışıdır. Və bu təsvirləri dəyərli edən həm də onların dünyəvi sivilizasiyasında ən nadir nümunələr olmasıdır.

Başar tarixində ən mühüm hadisələrdən biri hesab edilən yazı keşif olundu. Qədim xalqların yaratdıqları, yazıya köçürdükleri əsərlər dünyanın zəngin mənavi xəzinəsinin dəyərli sərvətlərinə çevrildi. Xalqımızın tarixinin, mədəniyyətinin qədimliyinin nümunələri olan "Orxon-Yenisey", "Güntəkin", Mahmud Kaşğarının "Divanül-lügətül-türk" kitabı, "Kitabi-Dədə Qorqud" kimi möhtəşəm söz sənəti abidələri meydana çıxdı. Zaman keçdikcə şairlərimiz, yazıçılarımız bu dildə yeni-yeni möhtəşəm əsərlər qələmə aldılar.

Xalqımız var olduqca dilimiz yaşayacaq

Azərbaycan xalqı tarixboyu müxtəlif yazı növlərindən, əlifbalardan istifadə edib. Tarixi mənbələr qədim Manna dövlətində yerli yazı növündən, həmçinin heroqliflərdən istifadə

edib. Məlumdur ki, ulularımızın - albanların 52 hərfdən ibarət əlifbası olub.

Xalqımız tarixin ayrı-ayrı dövrlərində ağır sınaqlarla üzləşib. Məmləkətimizi işğal edən yadellilər onun yalnız zəngin təbii sərvətlərini talayıb, qərar etməyiblər. Bu xalqa adət-ənənələrini, ana dilini də unutdurmağa çalışıblar. Bu səbəbdən əsrlər boyu Azərbaycan ədəbiyyatının dünyəşöhərtli bir çox əsəri ərəb, yaxud fars dilində yazılıb. Ancaq yazı dillərini dəyişdirsələr də, o, əsərlərin müəlliflərini ruhən doğma xalqından ayıra, ögeyləşdirə bilməyiblər.

Əsrlər boyu başı çox bəlalər çəkdi, varlığı təhdid olundu, sıxışdırıldı, lakin Azərbaycan dili yaşadı.

Azərbaycan - mənim elim!
Azərbaycan - mənim dilim!
Doğrnsam da dilim-dilim
Ana dilim olan deyil!
Başqa dila dönmə deyil!

Şairin bu misralarında döndənə sübut olunmuş tarixi gerçəklik var. Bu xalq var olduqca doğma dilini sevərək yaşadacaq, özünəməxsusluğunu qoruyacaq.

Azərbaycan xalqının Mirzə Fətəli Axundzadə, Həsən bəy Zərdəbi, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev, Firdin bəy Kəçərlı, Cəlil Məmmədquluzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Üzeyir bəy Hacıbəyli, Nəriman Nərimanov, Sultan Məcid Qənizadə kimi mütəəssif, maarifpərvor, istedadlı övladları öz fəaliyyətləri ilə bunu təsdiq ediblər. Onlar ana dilimizin saflığını qorunması və inkişafını özələrinin əsas mənainə çevirmişdilər. Həmin görkəmli ziyalılar, qələm sahibləri XIX əsrin sonları, XX əsrin əvvəllərində ana dilində məktəblərin açılması, mövcud təhsil ocaqlarında ana dilinin tədrisi uğrunda mübarizə aparırdılar.

Dilimizin səs sistemini bütün dolğunluğu ilə əks etdirə bilməyən ərəb qrafikasından imtina asan olmadı. XIX əsrin ikinci yarısında Mirzə Fətəli Axundzadə və digər maarifpərvor zih

həmlərimizin əsas məqsədlərindən biri də əlifba islahatının aparılması idi. Onlar əlifba islahatı ideyasını reallığa bilmədilər. XX əsrin əvvəllərində də bu məsələ aktual oldu.

1918-ci ildə qurulan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə də ərəb əlifbasının islahatı və latın əlifbasına keçid məsələləri qızğın müzakirələrin mövzusu idi. Ölkəmizdə ərəb əlifbasından latın əlifbasına keçilməsi prosesi geniş vüsət aldı. Lakin 1920-ci ildə Aprel işğalı səbə

bindən Cümhuriyyət hökumətinin bu sahədə də planlaşdırıldığı işləri yarımcıq qaldı.

Sovet hakimiyyəti illərində bu sahədə müəyyən işlər həyata keçirdi. 1922-ci ildə Azərbaycan hökumətinin qərarı ilə yaradılan Yeni Əlifba Komitəsinə tapşırıldı ki, Azərbaycan (türk) dili üçün latın qrafikali əlifba tərtib etsin. Bu, yeni əlifbaya keçilməsi yolunda ilk ciddi addım oldu. 1923-cü ildən latın qrafikalı əlifbaya keçmə prosesi sürətləndirildi. Azərbaycanca savadsızlığın ləğvi uğrunda mübarizə aparıldığı bir vaxtda, 1926-cı ildə keçirilmiş Birinci Ümumittifaq Türköloji Qurultayın tövsiyəsinə əsasən, 1929-cu il yanvarın 1-dən Azərbaycanca kütləvi şəkildə latın qrafikalı əlifba tərtib edildi.

Yeni əlifbanın tərtibi savadsızlığın ləğvi istiqamətində görülən işlərə təkən versə də, sovet hökumətinə ciddi narahat edən başqa hadisə baş verdi. Türkiyə Cümhuriyyətində latın qrafikalı əlifbaya keçildi. İttifaqda və xaricdə yaşayan türk xalqları arasında mədəni əlaqələrin güclənəcəyindən əndişələnəndə sovet hökuməti Azərbaycanda əlifbanı yenidən dəyişdirmək qərarına gəldi.

Azərbaycan Konstitusiyasının 45-ci maddəsi ilə hər kəsin ana dilindən istifadə etmək, istə

diyi dildə təbiyyə və təhsil almaq, yaradıcılıqla məşğul olmaq hüququ təsbit olunur. Konstitusiyamıza görə, heç kəs ana dilindən istifadə hüququndan məhrum edilməz.

2002-ci il 30 sentyabr tarixində Heydər Əliyev tərəfindən "Azərbaycan Respublikasında Dövlət dili haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edildi. Sənəddə bildirilir ki, Azərbaycan Respublikası Azərbaycan dilinin dövlət dili olaraq işlədilməsini öz müstəqil dövlətçiliyinin başlıca əlamətlərindən biri sayır, onun tərtibi, qorunması və inkişaf etdirilməsi qayğısına qalır, dünya azərbaycanlılarının Azərbaycan dili ilə bağlı milli-mədəni özünifadə ehtiyaclarının ödənilməsi üçün zəmin yaradır. Bu qanun ölkə Konstitusiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasında Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi hüquqi statusunu nizamlayır. Keçən illər ərzində bu qanun xeyli təkmilləşdirilib.

Ümummilli Lider ana dilimizlə bağlı etdiyi çıxışlarından birində qeyd edirdi ki, hər bir xalqın milliliyini, mənavi dəyərlərini yaşadan, inkişaf etdirən onun dilidir: "Mən keçmişdə də demişəm və bu gün də deyirəm, şəxsən arzum ondan ibarətdir ki, hər bir azərbaycanlı çox dil bilsin. Ancaq birinci növbədə öz ana dilini - dövlət dilini yaxşı bilsin. Bizim çox gözəl, zəngin, cəzibədar dilimiz var".

Prezident İlham Əliyevin müxtəlif vaxtlarda imzaladığı sərəncamlar və bu istiqamətdə görülən işlər də dilimizin inkişafına təkən verdi. 2004-cü il yanvarın 12-də imzalanan "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" sərəncam əlifba ilə bağlı problemlərin həllində mühüm addım oldu, kütləvi nəşrlərin latın qrafikasına keçirilməsi təmin edildi. Ümumiyyətlə, dövlətimizin başçısı ana dili və ədəbiyyatımızın milli xüsusiyyətlərini qorunub saxlanması üçün atadan-anadan artıq idilər. Məmməd Arif Dadaşzadənin, Həmid Araslıın, Cəfər Xəndanın mənim alim kimi yetişməyində çox böyük əziyyətləri olub".

Özünün dediyi kimi, 1942-ci ildən həyatını universitetə bağladı. Bu təhsil ocağında tələbəlikdən başlayaraq professorluğa qədər uzun və məhsuldar yol keçdi. 1951-ci ildə universitetin Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasında

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

● Elm xadimləri

Alim ömrünün işığı

Deyirlər, ömrün uzunluğu yalnız illərin sayı ilə ölçülmür. Gördüyü işlər, xeyirxah əməlləri insana sağlığında hörmət, ehtiram qazandırır, bu dünyada olmayanda isə onu yaddaşlardan silinməyə, unudulmağa qoyur.

Ədəbiyyatşünas, tənqidçi, tərcüməçi, filologiya elmləri doktoru, professor Pənəh Xəlilov da qismətində düşən 94 illik ömrünün istedadının və zəhmətinin gücü ilə qələmə aldığı əsərlərlə daha da mənalandırılmışdır. O, 1925-ci ilin iyulunda Gürcüstanın Marneuli rayonunun Sadaxlı kəndində ziyalı ailəsində dünyaya gəlmişdi. Pənəh Xəlilov illər sonra, ömrünün ahl çağlarında verdiyi müsahibələrindən birində ailəsi və uşaqlıq illəri barədə belə demişdir: "Babamın adı Xəlil olub. Məscidə gedib-gələr, namaz qılıb oruc tutardı. Çox zəhmətkeş adam idi. Bir dəmir döyən stolu vardı, gözü orda-burda bizi axtarırdı ki, dəmirin bir bəşəndən biz tutaq, o döysün. Biz də özümüzü işə vermək üçün qaçıb gizləndirdik... Atam mühasib, anam evdar qadın idi. Kasıbcılıq olanda, biz çörək, pal-paltar korluğu çəkəndə anam da işləyirdi. Özü də əlindən nə desən gəlirdi".

Pənəh Xəlilov ibtidai təhsilini Sadaxlı kəndində almışdır. 1934-cü ildə ailəlikcə Gəncəyə köçdükdən sonra təhsilini orada, Mirzə Ələkbər Sabir adına 5 saylı şəhər orta məktəbində davam etdirmişdir. Orta məktəbi fərqlənmə ilə başa vuran Pənəh 1942-cü ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) Filologiya fakültəsinə daxil olmuşdur. O, universiteti dövlət təqəddülü tələbə kimi oxumuşdur. Özü o günləri belə xatırlayırdı: "...atam gecə-gündüz işləyib 400 manat məaaş alırdı, mən isə birinci kursu bitirəndə 800 manat Stalin təqəddidinə layiq görüldüm".

Pənəh universitetdə yalnız əlaqi tələbə hesab edilmirdi. Müəllimlərin onun oxuyub, araşdırıb öyrənmək, yazıb-yaratmaq istəyini görürdülər və gələcəyinə ümidlə baxırdılar.

1948-ci ildə Pənəh Xəlilov universiteti bitirdi. Onu aspiranturada saxladılar. O vaxtdakı özü də artıq qərarını vermişdi. Elmin çətin və şərəfli yolu ilə gedəcəkdə. 1948-1951-ci illərdə Pənəh Xəlilov Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasının aspirantı oldu.

Yaxşı təhsil almasında, elmi biliklərə yiyələnməsində Mir Cəlal Paşayev, Cəfər Xəndan Hacıyev, Məmməd Arif Dadaşzadə, Həmid Araslı, Əzəl Dəmirçizadə, Məmməd Əli Şirəliyev, Əli Sultani, Əliyər Qarabağlı, Məmməd-cəfər Cəfərov, Abdulla Qarayev, Yusif Məmmədliyəv və başqa müəllimlərinin əməyi böyük oldu. Pənəh Xəlilov müəllimlərinin xüsusi ehtiram və minnətdarlıqla xatırlayırdı: "Müəllimlərim mənim üçün atadan-anadan artıq idilər. Məmməd Arif Dadaşzadənin, Həmid Araslıın, Cəfər Xəndanın mənim alim kimi yetişməyində çox böyük əziyyətləri olub".

Özünün dediyi kimi, 1942-ci ildən həyatını universitetə bağladı. Bu təhsil ocağında tələbəlikdən başlayaraq professorluğa qədər uzun və məhsuldar yol keçdi. 1951-ci ildə universitetin Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasında

əmək fəaliyyətinə başladı. 1969-cu illərdə bu kafedrada baş müəllim, dosent oldu. 1969-1989-cu illərdə isə SSRİ xalqları ədəbiyyatı tarixi kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışdı. Pənəh Xəlilov 1969-cu ildə filologiya elmləri doktoru, 1971-ci ildə professor adını aldı.

Fəal ədəbi yaradıcılığa hələ 1948-ci ildə başlamışdı. Ədəbi tənqid, ədəbiyyatşünaslıq və bədii tərcümə ilə məşğul olmuşdu. Qısa müddətdə Azərbaycan ədəbiyyatı və keçmiş SSRİ xalqları ədəbiyyatı sahəsində ixtisaslaşan Pənəh Xəlilov yorulmadan çalışırdı. "Azərbaycan sovet ədəbiyyatı tarixi" (üç cildə) və "Azərbaycan sovet ədəbiyyatı tarixi öçerkləri" (rusca) kitablarının müəlliflərindən biri oldu.

Onun 22 kitabı nəşr edilmişdir. Müxtəlif illərdə işıq üzü görmüş "Azərbaycan sovet ədəbiyyatı", "Ədəbiyyatşünaslığın əsasları", "Dostluğun gücü", "Ukraynanın böyük Kobzarı", "Kitabi-Dədə Qorqud" - intibah abidəsi", "Əhməd Yəşəvi", "Əli və Nino problemləri", "Türk xalqlarının və slavyanların ədəbiyyatı" və digər bu kimi kitabları, ruscadan onlarca tərcümələri müxtəssislər tərəfindən yüksək dəyərləndirilib.

Pənəh Xəlilovun çoxşaxəli fəaliyyətində müəllimlik peşəsinin yeri əvəzolunmaz idi. O, tənqid və təbliğ etdiyi SSRİ xalqları ədəbiyyatından dərslər deyirdi.

1963-cü ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü olmuş P.Xəlilov Azərbaycan yazıçıların VI qurultayında İdarə Heyətinə seçilmişdir.

Dünya ədəbiyyatının, elminin bir sıra nümunələrini Azərbaycan oxucuları Pənəh Xəlilovun tərcümələrində oxuyub tanış olmuşlar. Mikel de Servantesin "Lamançlı Don Kixot", Herodotun "Tarix" və başqa əsərlərin tərcüməsi onu istedadlı tərcüməçi kimi tanıtmışdır.

İllər öz sözünü demişdi. Pənəh Xəlilov müsəbəbəsində ona çox doğma olan universiteti ilə vidalaşması barədə demişdi: "Səksən yaşımın tamamında universitetin rəhbərliyindən xahiş etdim ki, daha gəlib-gedə bilmirəm, işlədiyim bəsdir". Uzun illər çalışdığı universitetin coşğun həyatından ayrılarda evində onu əhatə edən kitabları darıxmağa qoymadı. Böyük maraqla oxuyub qeydlər aparır, yeni əsərlər yazırdı.

Görkəmli alim, ədəbiyyatşünas, tənqidçi və tərcüməçi, Bakı Dövlət Universitetinin professoru Pənəh Xəlilov 2019-cu il avqustun 16-da vəfat etmişdir. Onun adı əsərləri, tərcümələri ilə xatırlanır, işıqlı xatirələri ilə yetimlərinin qəlbində yaşayır.

Z.FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

Milli Qəhrəmanın bədii obrazı Sumqayıt səhnəsində

Sumqayıt Dövlət Dram Teatrının repertuarında azadlıq mücadiləsinin qəhrəmanlarına həsr edilən tamaşalar geniş yer alır. Bu günlər Qarabağ müharibəsinin iştirakçısı, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Natiq Qasimova həsr olunmuş "Ölməz" adlı səhnə əsərinə ictimai baxış keçirilmişdir.

Tamaşa "Heç kim unudulmur, heç nə yaddan çıxmır" adlı yeni teatr layihəsi çərçivəsində hazırlanıb. Əsərin müəllifi Elşən Sərxanoğludur. Tamaşanın quruluşçu rejissoru Xalq artisti Firdin Məhərrəmov, quruluşçu rəssamı Elşən Sərxanoğlu, rejissoru Ümid Abbaszadədir. Monotamaşada gənc aktyor Elay Xasıyev çıxış edir.

Tamaşa dərin emosional təsiri, vətənpərvərlik ruhu və real hadisələrə söykənən dramatik gediş ilə auditoriya tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb. Səhnə əsərində Natiq Qasimovun igidliyindən bəhs edilir. 6 döyüş yol-daşını itirdikdən sonra 5 gün ərzində təkbaşına

müdafiə etdiyi alban kilsəsində mühasirəyə düşən qəhrəmanımız sonadək ermənilərə müqavimət göstərir və yalnız Xocalıda girov götürülmüş 22 dinc sakinin həyatını xilas etmək üçün təslim olmağa razılaşır. O, hətta təslim olarkən belə Azərbaycan bayrağını düşməyə vermir. Natiq Qasimov əsirlikdə işgəncə ilə qətlə yetirilir.

Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə o, ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adına layiq görülüb.

"Ölməz" tamaşasının rəsmi premyerası sentyabr ayına planlaşdırılır.

Aki ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Əsrarəngiz təbiət incisi - Daşkəsənin Əmirvar şaləəsi

Kiçik Qafqazın şimal-şərqində dəniz səviyyəsindən 1600-1800 metr yüksəklikdə yerləşən, ecazkar təbiəti ilə seçilən Daşkəsən rayonunun gözəməli-görməli yerlərindən biri də Əmirvar kəndindəki dağ şaləəsidir. Rayon mərkəzindən təxminən 20 kilometr aralıda yerləşən, zirvəsinə qədər yaşıllıqlarla örtülmüş uca dağlar qoynuna sığınan ucqar kəndlərdən olan Əmirvarda şaləəyə gedən yol yaşıqların əhatəsindən və meşənin içərisindən keçir. Meşənin dərinliklərində bir-birindən gözəl təbiət lövhələrinin səbəbkar olan, dar dərəcə sıxılan Öyrçəyayın sal qayalarından keçib aşağı töküldüyü yerdə Əmirvar şaləəsi yaranır.

Şaləəyə avtomobillə 350 metrə qədər yaxınlaşmaq mümkündür. Bundan sonra 10 dəqiqəlik yolu piyada getmək lazımdır.

Yerli sakinlərin "Şır-şır" adlandırdıqları şaləə ilboyu öz gözəlliyini qoruyun, hər fəslədə ziyyətçilərinə fərqli və gözəl duyğular bəxş edən bən-zərsiz məkandır.

Şalələnin səsi, ətrafdakı meşənin sakitliyi, təbiətin heyranəmiz ahəngi buranı əvəzsiz edir. "Şır-şır"ın töküldüyü yerdə qayalara dəyən və ətrafa səpilən su damlları Günəşin al şəfaqları ilə birləşib göz oxşayır.

Azərbaycan 39-cu Cəraş Beynəlxalq Mədəniyyət və İncəsənət Festivalında təmsil olunur

İordaniyada 39-cu Cəraş Beynəlxalq Mədəniyyət və İncəsənət Festivalı keçirilir. Festival "Burada İordaniya... və onun şərəfi davam edir" şüarı ilə, Kral II Abdullahın himayəsi altında İordaniya Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən təşkil edilib.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə tarzən İbrahim Babayevin rəhbərlik etdiyi qrup və Dövlət Rəqs Ansamblının solistləri festivalda ölkəmizi təmsil edir.

Mədəniyyət Nazirliyindən bildirilib ki, festival çərçivəsində İbrahim Babayevin rəhbərliyi ilə hazırlanmış "MughaMix" musiqi layihəsinin təqdimatı olub. Qədim Cəraş şəhərinin mərkəzi meydanında reallaşan konsertdə İ.Babayev (tar), Anar Vəlizadə (balaban) və Vəfadar Ramizin (nağara) ifasında Üzeyir bəy Hacıbəylinin "O olmasın, bu olsun" musiqili komediyasından "Fantaziya", H.Həsənovun "Unuda bilmirəm" əsərləri, "Xarənbül" və "Sarı gəlin" Azərbaycan xalq mahnıları səsləndirilib.

Konsertdə həmçinin İ.Babayevin "MughaMix", "Dance in the Sky" və "17.17" əsərləri ifa olunub. Bundan əlavə, Azərbaycan Dövlət Rəqs

Ansamblı tərəfindən "Yaylıq" xalq rəqsi, V.Mustafazadənin "Dance" əsəri və musiqiçi üçlüyünün iştirakı ilə səhnələşdirilmiş "Azərbaycan rəngləri" (Colors of Azerbaijan) kompozisiyası təqdim olunub. Konsert proqramı tamaşaçılar tərəfindən böyük maraq və alqışla qarşılanıb.

Qeyd edək ki, iyulun 23-də başlayan festival avqustun 2-dək davam edəcək. Cəraş festivalı çərçivəsində 35 ölkədən nümayəndələri iştirakı ilə 230-dan artıq mədəni programın keçirilməsi nəzərdə tutulur. Proqrama 140-dan çox şairin qatıldığı poeziya gecələri, müxtəlif xalqların musiqi və folklor ansambllarının çıxışları, eləcə də "Cəraş ümidləri" adlı karikatura, təsviri sənət, xəttatlıq və ədəbiyyat günləri daxildir. Ölkəmizdən ifaçı və kollektivlər 2009-cu, 2012-ci, 2014-cü və 2021-ci illərdə Cəraş festivalında uğurla iştirak ediblər.

AZURE layihəsinin birinci mərhələsi yekunlaşmaqdadır

Ölkənin ən böyük qovşaq yarımstansiyası tikilir

Azərbaycanda bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi layihəsi (AZURE) üzrə işlər davam edir.

Qeyd edək ki, AZURE layihəsinin icra olunmasında əsas məqsəd Azərbaycanda tikilən 2 qəvət bərpa olunan enerji mənbələrinin enerji sistemə inteqrasiyasını dərinləşdirməkdir. Bunun üçün ölkədə əsas qovşaq yarımstansiyası funksiyasını daşımaq üçün Respublikanın ən böyük yarımstansiyalarından biri - 500/330 kV-luq "Nəvahi" Enerji Qovşağı tikilir və oradan ölkənin müxtəlif istiqamətlərinə 500 və 330 kilovoltluq yüksək gərginlikli ötürmə xətləri çəkilir.

AZURE layihəsinin icrası, cari vəziyyət və aktual mövzularla bağlı yeni tiki-

lən "Nəvahi" Qovşaq yarımstansiyasında müşavirə keçirilib. "AzərEnerji" ASC-nin rəhbərliyi, Dünya Bankı və Masdar şirkətinin səlahiyyətli nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən müşavirədə layihənin gedişatı, qarşıda duran vəzifələr barədə müzakirələr aparılıb. Bildirilib ki, AZURE layihəsi üzrə birinci mərhələdə "AzərEnerji"-nin daxili imkanları və bir hissəsi dövlət büdcəsi hesabına ayrılan vəsaitlə tikilən yeni yarımstansiyanın və onun 330 kilovoltluq tərəfinin, o cümlədən Nəvahidən Abşeron 500 kilovoltluq, "Biləsuvar" və "Bankə" günəş-elektrik stansiyalarına 330 kilovoltluq ötürmə xətlərinin çəkilməsi işi artıq yekunlaşmaqdadır. İcra grafiki əsasən, 2024-cü ilin sentyabr ayından başlanılan işlərin əsas hissəsi görüldü və birinci mərhələ

üzrə işlər son fazaadadır. Bununla, "Bankə" və "Biləsuvar" günəş-elektrik stansiyalarının enerji sistemə qoşulması öhdəliyi yerinə yetiriləcək.

Bu böyük enerji layihəsinin ikinci mərhələsində isə Dünya Bankının maliyyələşdirilmə hissəsinə start verilməsi nəzərdə tutulur. Dünya bankının krediti hesabına "Nəvahi" yarımstansiyasının 500 kilovoltluq tərəfinin və yarımstansiya üçün transformator, əlaqəli avadanlıqların alınması və quraşdırılması, habelə adıçəkilən yarımstansiyadan Mingəçevirə 500 kilovoltluq, o cümlədən Ələt, Abşeron və Qobuya 330 kilovoltluq ötürmə xətlərinin tikintisi həyata keçiriləcək. Bu mərhələnin isə 3 il müddətinə icra olunması nəzərdə tutulub.

"Azərbaycan"

"Azərişiq" ASC Gədəbəyin bir sıra kəndlərində elektrik təsərrüfatını yeniləyir

Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair Prezident İlham Əliyevin tapşırıqlarına əsasən, "Azərişiq" ASC Gədəbəyin köhnəlik elektrik təsərrüfatını yeniləyir.

Rayonun Arıqıran kəndində 0,4 və 10 kV-luq elektrik şəbəkələri yenidən qurulur. "Azərişiq" ASC-nin Mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, işlər yekun-

laşdıqdan sonra kənddə ümumilikdə 9 müasir tipli Komplekt Transformator Məntəqəsi (KTM) abonentləri fasiləsiz və dayanıqlı elektrik enerjisi ilə təmin edəcək.

Arisu, Xarxar və Zəhmət kəndlərinin elektrik şəbəkəsi tamamilə yenilənib. Yeni 0,4 kV-luq dayaqlar baxdırılıb, köhnə elektrik xətlərinin özünə özünə uyğun izolyasiyalı naqillər (ÖİN) çəkilib. Sadalanan 3 kənddə ümumilikdə 17 KTM quraş-

dırılıb. Növbəti mərhələdə Çanaqqı, İnəkboğan və Kərimli kəndlərində 0,4 və 10 kV-luq elektrik şəbəkələri yenidən qurulacaq.

Abonentlərin dayanıqlı və fasiləsiz elektrik enerjisi ilə təmin olunması, elektrik enerjisi itkilərinin minimuma endirilməsi məqsədilə "Azərişiq" ASC Gədəbəyə yanaşı, ölkənin digər regionlarındakı bir sıra kənd və qəsəbələrdə də yenidənqurma işlərini davam etdirir.

Gözdən əlilliyi olan şəxslər üçün növbəti peşə kursuna başlanılıb

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən gözdən əlilliyi olan şəxslərin məşğulluquna dəstək məqsədilə növbəti peşə hazırlığı kursuna başlanılıb.

Agentliyin Bakı Peşə Hazırlığı Mərkəzi və Azərbaycan Gözdən Əlillər Cəmiyyətinin əməkdaşlığı çərçivəsində təşkil olunan kurs kompüter operatoru peşəsi üzərdir.

Xüsusi proqram əsasında kursa qeyd edilən kateqoriyaya aid 35 nəfər işsiz şəxs cəlb olub. İki ay davam edəcək kurs başa çatdıqdan sonra buraxılış imtahanından müvəffəqiyyətlə keçən müdavimlərə sertifikatlar verəcək və onların müvafiq sahə üzrə işlə təmin olunmalarına dəstək göstəriləcək.

Peşə kursuna cəlb olunan şəxslərə alyat təqəüd də ödənilir.

"Azərbaycan Respublikası Ticarət Gəmiçiliyi Mərcələsinin 61.5-ci maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Dəniz və Liman Agentliyinin dəniz nəqliyyatı sahəsində göstə-

diyi xidmətlərə görə haqqın məbləğləri"-nin təsdiq edilməsi haqqında" Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin 2025-ci il 17 iyul tarixli 3-27/3-7-5/2025 nömrəli Kollegiya Qərarı qəbul edilərək, Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmişdir.

Xıdırlı növbəti köç karvanını qəbul etdi

Prezident İlham Əliyevin bu il ərzində Ağdama səfərləri çərçivəsində kəndlərin birinci mərhələsinin, müxtəlif müəssisə və obyektlərin açılışlarında iştirakı, eyni zamanda görülmə işləri yerində tanış olması, həmçinin təməlləşmə mərasimləri Ağdamda quruculuq işlərinin vüsət aldığı göstərir.

Dövlət başçısının iyulun 18-də Ağdamda səfərində Ağdam Sənaye Parkındakı bütün məmulatlarının istehsalı müəssisəsinin, Ağdam şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbin binasının, körpələr evi-uşaq bağçasının, rayonun Qiyaslı kəndindəki tarixi məscidin binasının bərpadan sonra açılışlarını etməsi də davamlı tikinti və quruculuqdan xəbər verir.

İşğal illərində ən çox zərərçəkmiş rayonlardan biri də Ağdam olub. Erməni barbarları tərəfindən yerlə yeksan edilən, "Qafqazın Xirosiması" adlandırılan Ağdam bugün yenidən qurularaq artıq sakinlərini qarşılayır. Bu gündə Ağdamın Kəngərli kəndində 1176 nəfər (277 ailə), Sarıca-lı kəndində 779 nəfər (187 ailə), Xıdırlı kəndində 737 nəfər (188 ailə) olmaqla, ümu-

millikdə 2600-dən çox sakin qayıdıb.

Ötən gün də Xıdırlı kəndinə növbəti köç karvanı yola salındı. Bu mərhələdə Bakı şəhərindən - 20 ailə (76 nəfər), Bərdə rayonundan - 17 ailə (68 nəfər), Ağdam rayonundan - 8 ailə (36 nəfər), Mingəçevir şəhərindən - 5 ailə (16 nəfər), Yevlax rayonundan - 3 ailə (10 nəfər), Qəbələ rayonundan - 1 ailə (5 nəfər), Oğuz rayonundan - 1 ailə (5 nəfər), Ağcabədi rayonundan - 1 ailə (4 nəfər), Abşeron rayonundan - 1 ailə (3 nəfər), Ağdaş rayonundan - 1 ailə (2 nəfər) olmaqla, cəmi 58 ailə (225 nəfər) Xıdırlıya köçürüldü. illərlə həsrətini çəkdiyi əzəli torpaqlarına qayıdandan isə yaradılan şəraitə, hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya təşəkkürlərini bildirdilər.

Hazırda Ağdamın üç kəndində Böyük qayıdış prosesi gerçəkləşdirilib. Yaxın gələcəkdə digər şəhər və kəndlər, həmçinin Ağdam şəhəri də sakinlərini qarşılayacaq. Prezident İlham Əliyev mayın 10-da Kəngərli kəndinin ilk sakinlərinə evlərinin açılışlarını təqdim edəndə Xıdırlıdan da artıq açılışa hazır olduğu xəbərini vermişdi. İyulun 3-də isə Prezident İlham Əliyev Qırğızıstan Prezidenti Sadır Japarov ilə Xıdırlı kəndinin 1-ci mərhələsinin açılışında iştirak etdilər.

2022-ci ilin oktyabrında təməli qoyulan kənd birinci mərhələdə 719 ailənin - ümumilikdə 2951 nəfərin köçürülməsi planlaşdırılıb. Kəndə qayıdış prosesinin artıq ilk mərhələsi başlayıb. Dünən üçüncü köç karvanı Xıdırlıya çatıb. Ümumilikdə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı çərçivəsində

vəsində Ağdamda 2022-2026-cı illər ərzində 12 kənd yaşayış məntəqəsinin, həmçinin beş yaşayış massivinin layihələndirilməsi, eləcə də dörd kənd yaşayış məntəqəsinin və iki şəhər massivinin tikintisi nəzərdə tutulub.

Qeyd edək ki, bu gün Qarabağ və Şərqi Zəngəzura köçürülən keçmiş məcburi köçkünlər yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm və digər sektorlarda çalışan 50 mindən çox insan yaşayır. Deməli, 50 mindən çox insan bu gün bu torpaqlara həyat bəxş edir, dolayısı ilə onlar da bərpa və quruculuğun bir hissəsinə çevrilir.

Əsmar QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"

"Qəbələ" axtardığı qapıçını Polşada tapdı

"Qəbələ" uzun sürən axtarışdan sonra qapıçı problemini həll edə bilib. "Qırmızı-qaralar" istədiyi "əlcək sahibi"ni Polşada tapıb.

I Liqanın çempionu kimi Premyer Liqaya döndərən əyalət təmsilçisi Kevin Komarı sıralarına qatıb. 22 yaşlı kiperlə 1+1 illik müqavilə imzalayıb.

O, 2022-ci ildən "Puşça"-nın formasını geyinib. Kevin Azərbaycana gəlmək üçün müddəti gələn ilin yayında bitəcək müqaviləsini pozub.

"Qəbələ" daha öncə İsaak Amoah (son klubu "Atletiko Sanlukenyo", İspaniya), Paulo Quimbila (son klubu "Əl-Əhli, Bəhreyn) və Adriel Ba Louani (son klubu "Kan", Fransa) sıralarına qatıb.

Qurban Qurbanov transferlərdən danışdı

"Qarabağ"-ın baş məşqçisi Qurban Qurbanov UEFA Çempionlar Liqasının II təsnifat mərhələsində "Şelburn"-a (İrlandiya) qarşı cavab oyunundan sonra mətbuat konfransında deyib ki, buraxılan səhvlərə görə futbolçulara irad bildirməyəcək.

Təcrübəli mütəxəssis növbəti mərhələyə yüksəldikləri üçün sevincli olduqlarını bildirib: "Futbolçularımı qələbə münasibətilə təbrik edirəm. Onlara səhvlərinə görə irad bildirməyəcəm. Çünki bəzi çatışmazlıqları aradan qaldırmalıyıq. Rəqib ciddi komandadır, məğlub olmağı sevmir. Qələbəyə görə şadıq. Heyətə yeni cəlb olunan futbolçular yavaş-yavaş komandaya uyğunlaşsınlar".

O, qarşılaşmanın 68-ci dəqiqəsində Kadi Borgesin yararlanma bilmədiyi penaltı zərbəsindən danışdı: "Məncə, burada futbolçunu güclü şəkildə tənqid edə biləcəm nəso yoxdur. Bəlkə kənardan rahat görünü bilirdi. Lakin futbol matçlarında belə hallar

yaşayır. Hər halda o da istəyirdi ki, qol vursun".

Q. Qurbanov heyətə yeni hücumçu cəlb etmək istədiklərini vurğulayıb: "Hər dəfə bu barədə danışırıam. Heyətdə olan futbolçularımıza güvənirəm. Onların hər biri bizim üçün dəyərlidir. Lakin yeni oyunçulara ehtiyac olacaq. Çünki minimum UEFA Konfrans Liqasında qrup mərhələsinə təmin etdik. Ən azı futbolçuların sayının artması baxımından heyəti gücləndirəcəyik".

Baş məşqçi ardıcıl 12-ci dəfə avrokuboklarda əsas mərhələyə vəsiqə qazanmağın sevincliyi hal olduğunu xatırladı: "Azərbaycan xalqını minimum qısa qədər öz oyunlarımızla stadion cəlb edə bilirik, bu, çox sevinclidir. Artıq belə olan halda valideynlər öz uşaqlarını daha çox futbola yazdırmağa başlayırlar. Ölkəmizdə futbol inkişaf yoluna qədəm qoyur".

Güləşçimiz qızıl medal qazandı

Azərbaycan güləşçisi Əli Nəzərov Yunanıstanın paytaxtı Afinada keçirilən U-17 dünya çempionatında qızıl medal qazanıb.

Milli üzvü üçüncü yarış günündə fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxıb. Ümumiyyətlə, yunan-Roma güləşçilərimiz mundialda 1 dəst medal qazanıblar.

Abdurrahman Hüseynli (45 kq) ukraynalı Timur Məhərrəmovla tam üstünlüklə (9:0) qalib gələrək bürünc medala yiyələnib. Hikmət Haqverdiyev (51 kq) finalda özbəkistanlı Otəbek Turusovla 1:4 hesabıyla məğlub olub və gümüş medalı boynundan asıb.

Əli Nəzərov (60 kq) həlledici görüşdə qırğızıstanlı Amangəldi Ysəkbaevə heç bir şans tanımayıb. Rəqibini 6:1 hesabla üstələyən həmyerlimizi dünya çempionu olub. Yusif Əhmədli (71 kq) bürünc medal görüşündə iranlı Mohammad Kazımiyə minimal fərqlə (3:4) məğlub olub. Səid Paşayev (92 kq) gündüz seansında təsəlliverici görüşlərə çıxıb və moldovalı Vladislav Vasilevskiylə (9:0) qazaxıstanlı Adilet Toişiyev (tuş) vaxtından əvvəl qalib gəlib. Ancaq bürünc medal uğrunda qarşılaşmada türküyöli Ahmet Uzuna 0:5 hesabıyla uduzaraq, 5-ci yerlə kifayətlənib.

Dünya çempionatında 1 qızıl, 1 gümüş və 1 bürünc medal qazanan millimiz 100 xal toplayaraq komanda hesabında Qırğızıstanla 4-5-ci yerləri bölüşüb.

AFFA şərtləri açıqladı

AFFA İcraiyyə Komitəsinin bu il martın 14-də keçirilmiş iclasında 2025/2026-cı illər mövsümündə Azərbaycan Premyer Liqasında komanda sayının artırılması ilə əlaqədar yuxarı dəstəyə yüksələcək klublara infrastruktur, inzibati və digər sahələrdəki çatışmazlıqları aradan qaldırmaq üçün 1 illik möhlət verilməsi ilə bağlı detalları açıqlayıb.

Qərara əsasən, son 3 mövsümdə Premyer Liqada çıxış etməmiş və son mövsümün nəticələrinə əsasən I Liqadan elitaya yüksəlmiş "Karvan" Yevlax və "İmişli" klublarının nəzdində çalışan məşqçilər üçün lisenziyalasdırma qaydalarında nəzərdə tutulmuş Məşqçilik ixtisası dərəcələri bir kateqoriya aşağı məqbul hesab edilib (UEFA C kateqoriyadan aşağı olmamaq şərti ilə). Bundan başqa, həmin klubların U-16, U-17, U-19 və əvəzedici komandaları liqalarda iştirak etməyə bilər.

Qeyd edək ki, bu qərarlar ötən mövsümün sonunda yüksək liqaya vəsiqə qazanan "Qəbələ" klubuna şamil olunmur. Çünki "qırmızı-qaralar" yalnız ötən mövsüm Premyer Liqada iştirak etməyib və 1 illik fasilədən sonra elitaya qayıdıb.

Hazırladı: Elçin CƏFƏROV, "Azərbaycan"

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı - 539-68-71, Beynəlxalq həyat, idman və Baş redaktor müavinləri - 538-86-86, 539-72-39 informasiya şöbəsi - 539-63-82, 432-37-68
Məsul katib - 539-43-23, Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60, 434-55-58
Məsul katib müavinləri - 539-44-91, İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11, Parlament və siyasət şöbəsi - 539-84-41, 539-21-00, Kompüter mərkəzi - 538-20-87, İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55, Mühəssisatlıq - 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan" nəşriyyatı, IV mərtəbə

azreklam@mail.ru

www.azerbajjan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb saxlanılmış, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj 3805 Sifariş 1553

Qiyməti 60 qəpik